

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΑΪΚΗΣ & ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία

Πασσιάς Χρήστος

A.M. 1184

Το ζήτημα της εναρμόνισης του λαϊκού δρόμου Ουσάκ στο ρεπερτόριο του Μάρκου
Βαμβακάρη

Επόπτης καθηγητής: Κοκκώνης Γιώργος

Άρτα 2016

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	3
Εισαγωγή	4
Πρώτο Κεφάλαιο.....	6
1.1 Ιστορικό Πλαίσιο	6
1.2 Ουσάκ και διαστηματική προσέγγιση του υλικού.	11
1.2.1 Το Ουσάκ	11
1.2.2 Μακάμ Κιουρντί	13
1.2.3 Μινόρε.....	13
Δεύτερο Κεφάλαιο.....	15
2 Η δισκογραφία του Μάρκου Βαμβακάρη.....	15
2.1 Εντοπισμός του υλικού	16
2.2 Οργανολόγιο των προς εξέταση κομματιών	17
Τρίτο Κεφάλαιο.....	19
3 Κιθάρα ως κύριο όργανο συνοδείας	19
3.1 Πίνακες με τρόπους εναρμόνισης.....	20
3.2 Τρόποι εναρμόνισης και χαρακτηρισμός συγχορδιών	21
Τέταρτο Κεφάλαιο	23
4 Μουσική καταγραφή του ρεπερτορίου	23
4.1 Ουσάκ.....	23
4.1.1 Αγαπώ τα μαύρα μάτια.....	23
4.1.2 Τέτοια ζωή με βάσανα	28
4.1.3 Ψεύτικος είναι ο ντουνιάς.....	35
4.2 Κιουρντί	40
4.2.1 Η Πλημμύρα	40
4.2.2 Ψηλά την χτίζεις τη φολιά	44
4.3 Μινόρε.....	50
4.3.1 Αντιλαλούν οι φυλακές.	50
4.3.2 Δεν τον θέλω μάνα μου	57
4.3.3 Μάνα με μαχαιρώσανε.....	62
4.3.4 Τα δυο σου χέρια πήρανε.....	69
Πέμπτο Κεφάλαιο	76
5 Πλήρεις μουσικές καταγραφές.....	76
Συμπεράσματα.....	111
Βιβλιογραφία	113

Πρόλογος

Το ζήτημα της εναρμόνισης του λαϊκού δρόμου Ουσάκ και κατ' επέκταση στο ρεπερτόριο του Μάρκου Βαμβακάρη επιλέχθηκε από την ενασχόλησή μου με την κιθάρα αλλά και με το ρεπερτόριο αυτό. Ακούγοντας τα κομμάτια παρατήρησα πως σε μερικά από αυτά, αντί για την πλέον διαδεδομένη κάθετη εναρμόνιση η οποία υπερισχύει σήμερα, υπήρχαν και άλλοι τρόποι με τους οποίους οι εν λόγο παίχτες «έντυναν» με ένα μουσικό χαλί την μελωδία. Έτσι μου δημιουργήθηκε το ερώτημα γιατί παίχτες όπως ο Σκαρβέλης, ως ένας αναγνωρισμένος δεξιότηχνης εκείνης της εποχής, χρησιμοποιεί μια τόσο λιτή εναρμόνιση.

Στην πορεία αυτής της μελέτης προέκυψαν διάφορα εμπόδια. Το όχι και τόσο καθαρό ηχητικό υλικό, μιας και είναι από τις βασικές πηγές άντλησης για την υλοποίηση της μελέτης, δημιούργησε δυσκολία στην καταγραφή. Ωστόσο με την βοήθεια του προγράμματος Transcribe διευκόλυνε, με το χαμήλωμα της ταχύτητας του κομματιού, να ολοκληρωθεί η καταγραφή. Ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα που γεννήθηκε είναι η έλλειψη βιβλιογραφίας κυρίως σε ότι αναφορά την εναρμόνιση. Σε αυτήν την περίπτωση χρησιμοποιήθηκε το βιβλίο του Δημήτρη Μυστακίδη το οποίο είναι αρκετά ενημερωμένο σαν εγχειρίδιο για κάθε κιθαρίστα και κατ' επέκταση για κάθε μουσικό.

Πριν ξεκινήσω να αναφέρω κομμάτια της εργασίας θα ήθελα πρώτα από όλα να ευχαριστήσω όλους τους ανθρώπους οι οποίοι με βοήθησαν στο να καταφέρω να υλοποιήσω την εργασία αυτή. Πρώτα θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου τόσο για την οικονομική όσο και για την ηθική υποστήριξη που χωρίς αυτήν δεν θα τα κατάφερα. Στην συνέχεια τον αδερφό μου Λευτέρη Πασσιά για την υποστήριξη και την εκμάθηση του προγράμματος Finale, για τις παρεμβάσεις του αλλά και τις πολύ εύστοχες παρατηρήσεις του μέσα στην εργασία. Τον φίλο μου Κώστα Παπαχρήστο για τα πολύτιμα προγράμματα που μου παρείχε. Την Ειρήνη Πουρνάρα για τις φιλολογικές της παρεμβάσεις, τον Δημήτρη Παππά για την εμπύχωση αλλά και για τις πολύωρες κουβέντες πάνω στο θέμα. Ακόμα θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους Αρτινούς φίλους οι οποίοι με αγκαλιάσανε και με στήριξαν όλα αυτά τα χρόνια της φοιτητικής μου ζωής. Τέλος τον επόπτη μου Γιώργο Κοκκώνη που χωρίς την πολύτιμη βοήθειά του η εργασία δεν θα τελείωνε ποτέ.

Εισαγωγή

Το θέμα της εναρμόνισης του δρόμου Ουσάκ, στο ρεπερτόριο του Μάρκου Βαμβακάρη, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς παρουσιάζει μία σειρά από διάφορες τεχνικές που προτείνονται μέσα στη δισκογραφία, από τους μουσικούς της εποχής που εστιάζουμε, δηλαδή από το 1934 μέχρι το 1948. Η επιλογή αυτής της χρονολόγησης έγινε με κριτήριο τις χρονολογίες των κομματιών που εξετάζουμε. Ο συγκεκριμένος δρόμος ακόμα και στην συγκερασμένη του μορφή, ενέχει την προβληματική της κάθετης εναρμόνισης, λόγω της 2^{ης} και 6^{ης} βαθμίδας οι οποίες υφίστανται μεταβολή ανάλογα με την κίνηση της μελωδίας. Ουσιαστικά οι μεταβολές που γίνονται στις βαθμίδες τείνει να επηρεάσει την εναρμόνιση. Για παράδειγμα από την τονικότητα Ρε, όταν η 2^η βαθμίδα είναι σε απόσταση ημιτονίου από την τονική η 7^η βαθμίδα σαν συγχορδία είναι μινόρε λόγω του Μιb, ενώ όταν είναι σε απόσταση τόνου η 7^η βαθμίδα είναι ματζόρε λόγω του Μι φυσικού. Παρουσιάζει επίσης ενδιαφέρον η μεγάλη συχνότητα συνδυασμού του δρόμου Ουσάκ¹ με «συγγενικούς» δρόμους. Στην δική μας περίπτωση γίνεται επιλογή των δρόμων Ουσάκ, Κιουρντί καθώς και Μινόρε που θυμίζουν Ουσάκ. Σκοπός της έρευνας επομένως είναι η ανάδειξη των τεχνικών εναρμόνισης, η οποία γίνεται κατά κύριο λόγο από την κιθάρα, καθώς και η ερμηνεία τους, διότι σύμφωνα με τα παραπάνω δεν έχουμε σταθερή τροπική και διαστηματική δομή.

Η κύρια άντληση του υλικού γίνεται μέσω της δισκογραφίας. Αναλύοντας το ρεπερτόριο, παρατηρούμε τα στοιχεία τα οποία μας ενδιαφέρουν, όπως για παράδειγμα αυτό της εναρμόνισης. Έτσι τα ερωτήματα που δημιουργούνται είναι τα εξής:

01. Ποιες συνθέσεις ορχήστρας υπάρχουν στο ρεπερτόριο αυτό;
02. Ποιοι είναι οι τρόποι με τους οποίους αντιμετωπίζουν οι παίκτες την προβληματική των μετακινούμενων βαθμίδων;
03. Ποια είναι η εναρμόνιση και ο χαρακτηρισμός των συγχορδιών;
04. Υπάρχει συνέπεια στην ανάπτυξη της μελωδίας;
05. Τελικά με τους τρόπους εναρμόνισης υπάρχει κάποιο ξεχωριστό ύφος που χαρακτηρίζει την εποχή και τον συνθέτη;

Στο πρώτο κεφάλαιο θα δούμε μερικά θεωρητικά στοιχεία για τους λαϊκούς δρόμους που θα μας απασχολήσουν, δηλαδή βάση κάθε δρόμου, κινήσεις, βασικές

¹Μυστακίδης Δημήτρης, *Λαϊκή κιθάρα τροπικότητα και εναρμόνιση*, Πριγκηπέσσα, 2013, σελ 318-368.

συγχορδίες και αρμονικές πτώσεις. Στο δεύτερο κεφάλαιο εντοπίζουμε το ρεπερτόριο και το ταξινομούμε με βάση την σύνθεση της ορχήστρας. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύουμε τον ρόλο της κιθάρας ως βασικό όργανο συνοδείας και βλέπουμε τους τρόπους με τους οποίους εναρμονίζει. Στο τέταρτο κεφάλαιο ακολουθεί η καταγραφή των κομματιών καθώς και η ανάλυσή τους. Στο πέμπτο κεφάλαιο καταγράφουμε τόσο την μουσική των κομματιών όσο και τους στίχους και η εργασία ολοκληρώνεται με τα απαραίτητα συμπεράσματα που προέκυψαν.

Για την εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκαν τα λογισμικά Finale για την καταγραφή των τραγουδιών, Transcribe για την ελάττωση της ταχύτητας, Excel για την αρχειοθέτηση των κομματιών καθώς και Word για την συγγραφή της εργασίας.

Πρώτο Κεφάλαιο

1.1 Ιστορικό Πλαίσιο

Ενδιαφέρον έχει να κάνουμε μια ιστορική αναδρομή στην εποχή του 1932, ως την αρχή της δισκογραφίας του Μάρκου Βαμβακάρη. Για την εμφάνιση του μπουζουκιού στην δισκογραφία λόγω ελλείπεις στοιχείων δεν μας δίνεται η δυνατότητα να πούμε με ακρίβεια την χρονολογία της ένταξής του μέσα σε αυτήν. Ωστόσο μπορούμε να αναφέρουμε πως η πρώτη καταγραφή μπουζουκιού στην Αθήνα γίνεται τον Δεκέμβριο του 1931 από την εταιρία Columbia². Ο Μάρκος Βαμβακάρης ηχογραφεί περίπου ένα χρόνο αργότερα, το Νοέμβριο του 1932, στην εταιρία Parlophone το κομμάτι Καραντουζένι³. Θα αναφερθούμε σε πρόσωπα τα οποία είναι στενά συνδεδεμένα με τον Μάρκο Βαμβακάρη καθώς και σε διάφορα βιογραφικά στοιχεία των ανθρώπων οι οποίοι τον πλαισιώνουν.

Η εποχή αυτή εμφανίζει μεγάλο ενδιαφέρον, τόσο από μουσικολογικής άποψης όσο και από κοινωνιολογικής, με δεδομένη την ιδιαίτερη νοοτροπία ζωής των πρωταγωνιστών της⁴. «Η Τετράς η ξακουστή του Πειραιώς», που την αποτελούσαν ο Μάρκος Βαμβακάρης γεννημένος στη Σύρο, ο Ανέστης Δελιάς γεννημένος στην Σμύρνη, ο Στράτος Παγιουμτζής γεννημένος στο Αϊβαλί και ο Γιώργος Μπάτης γεννημένος στα Μέθανα, είναι από τους βασικούς πρωταγωνιστές αυτής της εποχής. Το όνομα της Τετράδας οφείλεται στον Γιώργο Μπάτη και εμφανίστηκε το καλοκαίρι του 1934, στη Μάντρα του Σαραντόπουλου, στην Ανάσταση του Πειραιά, από όπου η φήμη του εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ελλάδα⁵. Απαρτιζόταν από δύο μπουζούκια, έναν μπαγλαμά και φωνή.

² Κουρούσης Σταύρος, *Από τον ταμπουρά στο μπουζούκι. Η Ιστορία και η εξέλιξη του μπουζουκιού και οι πρώτες ηχογραφήσεις (1926-1932)*, Orpheumphonograph, Αθήνα 2013, σελ. 84-87.

³ Αυτόθι, σελ. 87.

⁴ Δαμιανάκος Στάθης, *Κοινωνιολογία του Ρεμπέτικου*, Πλέθρον, Αθήνα 2001, σελ. 83-86, βλ. επίσης Τσολάκης Πέτρος, *Το προπολεμικό ηχογραφημένο έργο του Μάρκου Βαμβακάρη και η δισκογραφία*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής, 2007, σελ. 12, βλ. επίσης Gauntlett Στάθης, *Ρεμπέτικο τραγούδι Συμβολή στην επιστημονική του προσέγγιση*, Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2008, σελ. 45, βλ. επίσης Δαμιανάκος Στάθης, *Παράδοση ανταρσίας και λαϊκός πολιτισμός*, Πλέθρον, Αθήνα 1987, σελ. 109-111.

⁵ Αγγελική Βέλλου-Κάλι, *Μάρκος Βαμβακάρης Αυτοβιογραφία*, Παπαζήσης, Αθήνα 1978, σελ. 153.

Το 1935 ξεκινά μια μεγάλη αντίδραση ενάντια στα τραγούδια των τεκέδων⁶ όπου το μεγαλύτερο πρόβλημα υπήρξε στις αναφορές των ψυχοτρόπων ουσιών⁷. Την επόμενη χρονιά το 1936 περνάει από το δικαστήριο το τραγούδι του Π. Τούντα «Η Βαρβάρα»⁸ όπου και απαγορεύτηκε η αναπαραγωγή του κομματιού καθώς και κατασχέθηκαν όλες οι πλάκες που βρισκόταν στα δισκοπωλεία. Έτσι η μουσική πορεία και κυρίως ο στίχος των τραγουδιών διήλθε το 1937 από τη λογοκρισία του Μεταξά, πράγμα που προκάλεσε αλλαγή και στους στίχους απαγορεύοντας την αναφορά στις ψυχοτρόπες ουσίες⁹.

Ο Μάρκος Βαμβακάρης είναι ο πρώτος που από την στιγμή που ηχογραφεί με μπουζούκι τροφοδοτεί σταθερά τη δισκογραφία με υλικό την Ελλάδα¹⁰. Ο ήχος του λαϊκού τραγουδιού αλλάζει με τα μπουζούκια και τους μπαγλαμάδες, αφήνοντας στο περιθώριο τα σαντούρια, τα βιολιά και τα ούτια. Αυτή η μεγάλη στροφή στο οργανολόγιο είναι συγχρόνως και μια μεγάλη στροφή για το ρεπερτόριο αλλά και το ύφος εν γένει της αστικής λαϊκής μουσικής.

Για την Τετράδα του Πειραιά, η μουσική και η ζωή είναι αλληλένδετες. Στο σημείο αυτό παραθέτω ορισμένα βιογραφικά στοιχεία για τον κάθε ένα από τους τέσσερις.

Πρώτος από όλους ο Μάρκος Βαμβακάρης γεννημένος στην Σύρο στις 10 Μαΐου 1905. Ξεκίνησε να παίζει τούμπανο σε ηλικία 6 χρονών¹¹ όπου και ακολουθούσε τον πατέρα του ο οποίος έπαιζε γκάιντα. Όταν ήρθε στον Πειραιά σύχναζε στους τεκέδες όπου πήγαινε να ακούσει μπουζούκι. Μετέπειτα ξεκίνησε να παίζει και ο ίδιος. Έμπνευσή του ήταν τα συριανά ζεϊμπέκικα, τα τραγούδια από τις επιθεωρήσεις και τα τραγούδια της Σύρου¹². Έτσι ξεκίνησε να γράφει και στίχους και μουσική. Μέχρι το 1934 είχε γράψει πάνω από 50 τραγούδια. Για τον Μάρκο υπάρχει, πέραν της

⁶ Πετρόπουλος Ηλίας, *Ρεμπετολογία*, Κέδρος, Αθήνα 2006, (σελ. 55).

⁷ Βλησίδης Κώστας, *Σπάνια κείμενα ρεμπέτικο (1929-1959)*, Εικοστού Πρώτου Αιώνα, Αθήνα 2006 (σελ. 37-38).

⁸ Αυτόθι, σελ. 54-56.

⁹ Ανδρονίκη Μυγδαλιά, *Διερευνώντας την δισκογραφία του μεταπολεμικού τραγουδιού: Η περίπτωση της Μαρινέλας*, Πτυχιακή εργασία στο τμήμα Λαϊκής και παραδοσιακής Μουσικής, Άρτα 2009, σελ. 11.

¹⁰ Κουνάδης Παναγιώτης, *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρω από το ρεμπέτικο*. Τόμος Α', Κατάρι, Αθήνα 2000, σελ. 120.

¹¹ Αγγελική Βέλλου-Κάιλ, *Μάρκος Βαμβακάρης Αυτοβιογραφία*, Παπαζήσης, Αθήνα 1978, σελ. 61.

¹² Αυτόθι, σελ. 58.

αυτοβιογραφίας του, πλούσιο βιογραφικό υλικό στο οποίο παραπέμπουμε μιας και η παρουσίαση του βίου του δεν αφορά την παρούσα εργασία¹³.

Δεύτερος ο Ανέστης Δελιάς, γνωστός και ως Ανεστάκι. Το πραγματικό του όνομα ήταν Αναστάσιος Δελιός. Γεννημένος στην Σμύρνη το 1912. Γεννημένος και μεγαλωμένος μέσα σε μουσική οικογένεια καθώς ο πατέρας του ήταν ο Παναγιώτης Δελιός σαντουρίστας της Μικράς Ασίας. Έτσι το 1920 μετακομίζουν στην Δραπετσώνα του Πειραιά οικογενειακώς. Από μικρός ξεκίνησε να παίζει μουσική με την κιθάρα. Το 1930 περίπου πιάνει το μπουζούκι μετά από παρότρυνση του Μάρκου. Η σχέση του με τα ναρκωτικά προήλθε από την φιλένδα του. Μάλιστα το 1938 τον εξόρισαν στην Νιο σαν τοξικομανή. Έτσι έγραψε και τραγούδια με αφορμή τις εμπειρίες αυτές. Το 1944 τον βρήκαν νεκρό μέσα σε καρτσάκι στην Βαρβάκειο¹⁴.

Τρίτος ο Στράτος Παγιουμτζής ο οποίος γεννήθηκε το 1904 στο Αϊβαλί. Από μικρός ξεκίνησε να δουλεύει. Ήρθε στην Ελλάδα πριν την Μικρασιατική καταστροφή όπου και εγκαταστάθηκε στον Πειραιά. Έτσι δεν άργησε να γνωριστεί με τις μουσικές παρές του Πειραιά. Το πάθος του για το τραγούδι ήταν εκείνο που τον καθιέρωσε στα μουσικά δρώμενα τις εποχής. Έτσι ακόμα και στους δίσκους δεν αναγράφεται το επώνυμο του αλλά μόνο με το όνομά του. Στις 16 Νοεμβρίου του 1971 πεθαίνει πάνω στο πάλκο.

Τέταρτος και τελευταίος ο Γιώργος Μπάτης όπου ήταν και γνωστός ως Γιώργος Αμπάτης. Το πραγματικό του όνομα ήταν Γιώργος Τσωρός. Γεννήθηκε στα Μέθανα το 1890 και ξεκίνησε την μουσική του πορεία μαθαίνοντας μπαγλαμά στις στρατιωτικές φυλακές όπου από το 1908 μέχρι το 1920 υπηρετούσε¹⁵. Από το 1915 ξεκίνησε να

¹³ Βλησιδής Κώστας, *Για μια βιβλιογραφία του ρεμπέτικου (1873-2001)*, Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2002, βλ. επίσης Ελευθερίου Μάνος, *Μαύρα μάτια. Ο Μάρκος Βαμβακάρης και η συριανή κοινωνία στα χρόνια 1905-1920*, Μεταίχμιο, Αθήνα 2013, βλ. επίσης Τσιλιμίδης Μάνος, *Μάρκος Βαμβακάρης ο Άγιος μάγκας: Ο Στέλιος Βαμβακάρης για τον πατέρα του*, Κάκτος, Αθήνα 2005, βλ. επίσης Γεωργιάδης Νέαρχος, *Ο Μάρκος όπως τον γνώρισα. Ο Βαμβακάρης από το Α ως το Ω*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2006, βλ. επίσης Κουνάδης Παναγιώτης, *Μάρκος Βαμβακάρης 1905-1972 Εγώ μάγκας γεννήθηκα και μάγκας θα πεθάνω*, Κατάρι, Αθήνα 2005. Βλ. επίσης Χριστοφιλάκης Γιώργος, *Μύθος Ρεμπέτικο Μάρκος Βαμβακάρης*, Εκδοτικές Επιχειρήσεις, Αθήνα 1997, βλ. επίσης Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Α, Πλέθρον, Αθήνα 1988, σελ. 197-246, βλ. επίσης Γεωργιάδης Νέαρχος, *Ρεμπέτικο και Πολιτική*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1993, σελ. 73-83.

¹⁴ Αυτόθι, σελ. 307.

¹⁵ Καραματσούκης Παντελής, *Ρεμπέτικο. Η φυσιογνωμία του και τα χαρακτηριστικά του*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, σελ. 27,

παίζει και να τραγουδάει σε τεκέδες και σε διάφορες ταβέρνες του Πειραιά. Ο Γιώργος Μπάτης πέθανε στις 10 Μαρτίου του 1967 και κηδεύτηκε όπως ήταν μια από τις επιθυμίες του με τον αγαπημένο του μπαλαμά. Αυτή η επιθυμία του μας δείχνει πόσο δεμένος ήταν με την μουσική. Με αυτά τα στοιχεία μπορούμε να πούμε πως όλοι τους είχαν λατρεία για την μουσική και πως όλη η ζωή τους ήταν μουσική.

Πολλά κομμάτια της εποχής εκείνης αναφέρονται στην χρήση του χασίς¹⁶, της πρέζας και άλλων εθιστικών ουσιών¹⁷. Ο Ανέστης Δελιάς με τα χαρακτηριστικά κομμάτια «ο πόνος του πρεζάκια»¹⁸, «σούρα και μαστούρα» καθώς και ο Μάρκος Βαμβακάρης με τα κομμάτια του «κάντονε Σταύρο κάντονε», «Ο μαστούρας», «Ωρες με θρέφει ο λουλάς», «Έφουμέρναμε ένα βράδυ» καθώς και άλλες συνθέσεις του μας δηλώνουν την σχέση των ουσιών με την μουσική αλλά και με την ζωή τους. Από την αρχή της πορείας τους και γενικά της ζωής τους επιλέγουν μια ζωή η οποία τους οδηγεί στο περιθώριο. Ο Ανέστης Δελιάς μαθαίνοντας τα ναρκωτικά από την φιλενάδα του¹⁹ γράφει “προφητικά” τραγούδια για την πρέζα το χασίς και γενικά για τον εθισμό του για αυτά. Είναι μια συνεπαγωγή περιπτώσεων. Μέσα στην ζωή τους αλλά και στην μουσική τους βρισκόταν οι ψυχοτρόπες ουσίες²⁰. Είναι σίγουρο πως το μουσικό τους μέρος επηρεάστηκε πολύ με εμφανή στοιχεία τα κομμάτια της δισκογραφίας τους. Αυτή η παρέα των τεσσάρων μουσικών συνέβαλαν στην διαμόρφωση της μουσικής πορείας στην ελληνική λαϊκή μουσική. Βέβαια δεν είναι η μόνοι οι οποίοι δώσανε το στίγμα τους. Ο Σκαρβέλης²¹, ο Περιστερης²², ο Τσιτσάνης²³, ο Μητσάκης²⁴, ο Χιώτης, ο Μπαγιαντέρας καθώς και πολλοί άλλοι βρίσκονται μέσα στο επίκεντρο της μουσικής

βλ. επίσης Βλησίδης Κώστας, *Σπάνια κείμενα ρεμπέτικο (1929-1959)*, Εικοστού Πρώτου Αιώνα, Αθήνα 2006, σελ. 17-20.

¹⁶ Ηλίας Πετρόπουλος, *Ρεμπετολογία*, Κέδρος, Αθήνα 1968, σελ. 40-42.

¹⁷ Suzanne Aulin, Peter Vejleskov, *Χασικλίδικα ρεμπέτικα*, *Museum Tusulanum Press*, University of Copenhagen 1991.

¹⁸ Κουνάδης Παναγιώτης, *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρο από το ρεμπέτικο*. Τόμος Β', Κατάρι Αθήνα 2002 σελ. 249.

¹⁹ Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Α, Πλέθρον, Αθήνα 1988, σελ. 307.

²⁰ Κουνάδης Παναγιώτης, *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρο από το ρεμπέτικο*. Τόμος Β', Κατάρι Αθήνα 2002 σελ. 237-244.

²¹ Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Γ, Πλέθρον, Αθήνα 1983, σελ. 239.

²² Αυτόθι, σελ. 141.

²³ Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Δ, Πλέθρον, Αθήνα 1987, σελ 17.

²⁴ Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Β, Πλέθρον, Αθήνα 1980, σελ. 241.

εξέλιξης στην δισκογραφία²⁵. Είναι πολύ σημαντικό να αναφέρουμε πως ένας από τους κύριους ανθρώπους που επηρέασε έντονα τον Μάρκο Βαμβακάρη στην μουσική του πορεία είναι ο Σπύρος Περιστέρης, μιας και αυτός ήταν ο άνθρωπος ο οποίος όχι μόνο τον εισήγαγε αλλά ήταν και συνεργάτης του μέσα στην δισκογραφία. Έτσι γίνεται αλλαγή του οργανολόγιου²⁶ και κατά συνέπεια του ρεπερτορίου. Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα δημιουργήθηκε το ρεπερτόριο το οποίο έχει επιλεγεί για την διεξαγωγή αυτής της εργασίας.

Σημαντικό είναι να πούμε μερικά στοιχεία για την Σμύρνη και την μουσική της πορεία λόγω της μετακίνησης αρκετών μουσικών μετά την καταστροφή της στον Πειραιά. Στα Καφέ Αμάν το ρεπερτόριο το οποίο παιζόταν ήταν ιδιαίτερα πλούσιο. Τα εν λόγω μαγαζιά εξυπηρετούσαν ανθρώπους από διάφορες πόλεις της Ανατολικής Μεσογείου²⁷. Σαν συνεπαγωγή με την μετακίνηση των μουσικών της Σμύρνης προς τον Πειραιά, έχουμε και μετακίνηση της πολιτισμική τους κουλτούρας η οποία εμφανίζεται και στην μουσική. Έτσι διαμορφώνεται το πέρασμα από μια προγενέστερη μουσική παράδοση του καφέ αμάν²⁸ σε αυτή του μπουζουκιού το οποίο συνδέθηκε, πέραν της φυλακής και των τεκέδων, με τις ταβέρνες που ήταν πλέον ο χώρος δράσης των νέων επαγγελματιών μουσικών με βάση το μπουζούκι, τον μπαγλαμά και την κιθάρα.

²⁵ Μπαγιόκας Γρηγόρης, *Το ρεμπέτικο στο δημόσιο λόγο της περιόδου 1931-40*, Διδακτορική διατριβή στο Πάνειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Ψυχολογίας, Αθήνα 2008, σελ. 259.

²⁶ Βρουλάκης Λυκούργος, *Η διαδρομή του ρεμπέτικου τραγουδιού στον χρόνο*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, σελ. 36.

²⁷ Ταπή Χριστίνα, *Το σαντούρι και η μουσική ζωή της Σμύρνης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι και το 1922*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής στο Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, Άρτα, Οκτώβριος 2008, σελ. 25-26.

²⁸ Χατζηπανταζής Θόδωρος, *Της Ασιάτιδος μούσης ερασταί... Η ακμή του αθηναϊκού καφέ αμάν στα χρόνια της βασιλείας του Γεώργιου Α΄*, Στιγμή, Αθήνα 1986, σελ. 115-159.

1.2 Ουσάκ και διαστηματική προσέγγιση του υλικού.

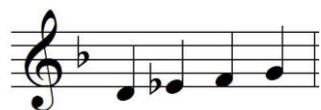
Στο υποκεφάλαιο αυτό θα δούμε την διαστηματική σύσταση των λαϊκών δρόμων που θα μας απασχολήσουν για την υλοποίηση της εργασίας. Όπως αναφέραμε οι δρόμοι τους οποίους εξετάζουμε είναι ο Ουσάκ, ο Κιουρντί καθώς και ο Μινόρε που θυμίζει Ουσάκ.

Λόγω του ότι το ρεπερτόριο το οποίο μας απασχολεί αποδόθηκε με το ισοτονικό συγκερασμένο σύστημα, αυτό γιατί η σύσταση από τις ορχήστρες είναι όργανα με αμετακίνητα διαστήματα, η μέθοδος που θα ακολουθήσουμε είναι αυτή του Δημήτρη Μυστακίδη η οποία προτείνει ένα αρκετά ολοκληρωμένο σύστημα ανάλυσης τόσο στην εξήγηση της πορείας της μελωδίας όσο και της εναρμόνισης η οποία και μας απασχολεί περισσότερο.

1.2.1 Το Ουσάκ²⁹

Τονική: Ρε

Δομή: 4χορδο Ουσάκ (Ρε, Μι_b, Φα και Σολ)

και ένα συνημμένο 5χορδο Μινόρε (Σολ, Λα, Σι_b, Ντο και Ρε).

Περί 2ης βαθμίδας: Κατά την άνοδο η 2^η βαθμίδα αυξάνεται κατά ένα ημιτόνιο, οπότε η 2^η βαθμίδα, Μι_b γίνεται Μι φυσικό.

Το ανεβοκατέβασμα της 2^{ης} βαθμίδας (σε ανοδική πορεία έχει απόσταση τόνου και σε καθοδική πορεία έχει απόσταση ημιτονίου από την τονική) στην εξέταση του σαν λαϊκό δρόμο την θεωρούμε ως κίνηση έλξης. Κίνηση η οποία γίνεται για την μίμηση της χαμηλωμένης 2^{ης} του Μακάμ Ουσάκ.

Στην περίπτωση όπου η 2^η βαθμίδα κινείται σε απόσταση ημιτονίου και κατά την άνοδο αλλά και κατά την κάθοδο της μελωδίας τότε μιλάμε για την κίνηση του Μακάμ

²⁹ Μυστακίδης Δημήτρης, *Λαϊκή κιθάρα τροπικότητα και εναρμόνιση*, Πριγκηπέσσα, 2013, σελ 318-320.

Κιουρντί. Είναι σημαντικό να τονίσουμε πως δεν επηρεάζεται η εναρμόνιση σε αυτήν την περίπτωση.

Απόσταση προσαγωγέα: Μειζων τόνος από την τονική (Ντο-Ρε).

Εντοπισμός κύριων συγχορδιών

Ουσάκ σε δύο οκτάβες:

01. 4χορδο Ουσάκ από την βάση 1^η

02. 5χορδο Μινόρε από την 4^η

03. 5χορδο Μινόρε από την 7^η και

04. 5χορδο Ράστ κάτω από την βάση.

Έτσι προκύπτουν και οι κύριες συγχορδίες από τις τονικές κάθε 4χορδου και 5χορδου όπου δημιουργούνται μέσα στον λαϊκό δρόμο.

Επομένως οι συγχορδίες στον δρόμο Ουσάκ είναι οι εξής:

Κύριες συγχορδίες(τρόποι εναρμόνισης):

01. I μινόρε (Dm)

02. IV μινόρε (Gm), όταν ενεργοποιείται το 5χορδο Ράστ κάτω από την βάση η συγχορδία της IV γίνεται Ματζόρε (G) και

03. VII μινόρε (Cm)

Σαν δευτερεύουσες συγχορδίες έχουμε:

Δευτερεύουσες συγχορδίες:

01. II ματζόρε (Eb) και

02. III ματζόρε (F) ενώ η

03. V ελαττωμένη (Adim) και η

04. VI ελαττωμένη (Bdim)

Η V και η VI βαθμίδα συναντώνται πολύ σπάνια σαν συγχορδίες.

Λόγω θέσης του προσαγωγέα, σε απόσταση τόνου από την τονική, στις καταληκτικές φράσεις χρησιμοποιούμε τις συγχορδίες της VII και της I.

Κίνηση του Ουσάκ

Η 7^η βαθμίδα είναι κύρια στην λαϊκή μουσική και πάνω σε αυτήν θεμελιώνεται μινόρε συγχορδία. Η εξέταση του φαινομένου γίνεται μόνο από την οπτική γωνία/σκοπιά που επηρεάζεται η εναρμόνιση. Το Μι φυσικό το θεωρούμε ως κίνηση έλξης. Κίνηση που προσπαθεί να μιμηθεί την χαμηλωμένη 2^η του Μακάμ Ουσάκ. Σε περίπτωση όπου η 2^η βαθμίδα ανεβαίνει και κατεβαίνει έχοντας απόσταση ημιτονίου από την τονική τότε μιλάμε για το Μακάμ Κιουρντί, αυτό βέβαια δεν επηρεάζει την εναρμόνιση.

1.2.2 Μακάμ Κιουρντί³⁰

Βαθμίδα εισαγωγής: Ρε

Δομή: 5χορδο Κιουρντί στην τονική (Ρε, Μιb, Φα, Σολ και Λα)

και ένα 5χορδο Μπουσελίκ στην 4^η βαθμίδα (Σολ, Λα, Σιb, Ντο και Ρε).

Περί 2ης βαθμίδας: Κατά την άνοδο και την κάθοδο η 2^η βαθμίδα βρίσκεται σε απόσταση ημιτονίου από την τονική. Δηλαδή η 2^η βαθμίδα είναι αμετακίνητος φθόγγος.³¹

Απόσταση προσαγωγή: Μείζων τόνος από την τονική (Ντο-Ρε).

Εντοπισμός κύριων συγχορδιών

Όπως προαναφέραμε ανάμεσα στον δρόμο Ουσάκ και στον Κιουρντί εναρμονιστικά δεν έχουν καμία διαφορά. Άρα χρησιμοποιούμε την εναρμόνιση του λαϊκού δρόμου Ουσάκ.

Κίνηση στο Μακάμ Κιουρντί

Στο Μακάμ Κιουρντί μπορούμε να συναντήσουμε ένα 5χορδο Κιουρντί στην τονική, ένα 5χορδο Μπουσελίκ στην 4^η βαθμίδα και ένα 5χορδο Τσαργκάχ στην 3^η βαθμίδα.

1.2.3 Μινόρε³²

Τονική: Λα

Δομή: 4χορδο Μινόρε στην τονική (Λα, Σι, Ντο και Ρε)

και ένα 5χορδο Μινόρε στην 4^η βαθμίδα (Ρε, Μι, Φα, Σολ και Λα).

³⁰ Βούλγαρης Ευγένιος, *Το Αστικό λαϊκό τραγούδι στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου Σμυρναϊκά και Πειραιώτικα Ρεμπέτικα*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 51-52.

³¹ Αυτόθι, σελ. 51.

³² Μυστακίδης Δημήτρης, *Λαϊκή κιθάρα τροπικότητα και εναρμόνιση*, Πριγκηπέσσα, 2013, σελ. 164-165.

Περί 2ης βαθμίδας:

Η δεύτερη βαθμίδα είναι πάντα σε απόσταση τόνου από την τονική.

Απόσταση προσαγωγή: Μείζον τόνος από την τονική (Σολ-Λα).

Εντοπισμός κύριων συγχορδιών

Μινόρε σε δύο οκτάβες:

01. 4χορδο Μινόρε από την βάση
02. 5χορδο Ράστ από την 3^η βαθμίδα
03. 5χορδο Μινόρε από την 4^η βαθμίδα
04. 5χορδο Ράστ από την 7^η βαθμίδα
05. Ένα ολόκληρο Ουσάκ στην 5^η βαθμίδα και
06. Ένα ολόκληρο καθοδικό Ράστ στην 7^η βαθμίδα.

Έτσι προκύπτουν και οι κύριες συγχορδίες από τις τονικές κάθε 4χόρδου και 5χόρδου όπου δημιουργούνται μέσα στον λαϊκό δρόμο.

Επομένως οι συγχορδίες στον δρόμο Μινόρε είναι οι εξής:

Κύριες συγχορδίες(τρόποι εναρμόνισης):

01. I μινόρε (Am)
02. III ματζόρε (C)
03. IV μινόρε (Dm) και
04. VII ματζόρε (G)

Κίνηση του Μινόρε

Στον Μινόρε δρόμο μπορούν να εμφανιστούν διάφορες κινήσεις. Αυτές οι κινήσεις είναι οι εξής:

01. 4χορδο Μινόρε στην τονική (Λα)
02. 5χορδο Μινόρε στην 4^η βαθμίδα (Ρε)
03. 4χορδο Χιτζάζ κάτω από την βάση και παροδικά μπορεί να εμφανίσει
04. 4χορδο Χιτζάζ στην 5^η βαθμίδα
05. 5χορδο Νικρίζ στην 4^η βαθμίδα
06. 5χορδο Ράστ στην 3^η βαθμίδα
07. 5χορδο Ραστ στην 7^η βαθμίδα και
08. μια ολόκληρη Ματζόρε στην 3^η βαθμίδα.

Στην περίπτωση 04 και 05 το Μινόρε γίνεται Αρμονικό.

Δεύτερο Κεφάλαιο

2 Η δισκογραφία του Μάρκου Βαμβακάρη

Η βασική πηγή άντλησης πληροφοριών για την υλοποίηση της εργασίας αυτής είναι η δισκογραφία. Ο Μάρκος Βαμβακάρης έχει μια πληθώρα κομματιών ηχογραφημένων από το 1932 έως και το 1967, όπου σταματά να ηχογραφεί³³. Στην δισκογραφία του βρίσκουμε μια απόχη από την δισκογραφία του στην δεκαετία 1950-60³⁴. Στην συγκεκριμένη περίπτωση όμως και για την εργασία αυτή θα μας απασχολήσει ένα μέρος της δισκογραφίας του. Το ρεπερτόριο στο οποίο αναφερόμαστε είναι τα κομμάτια τα οποία έχουν γραφτεί σε κάποιον συγκεκριμένο δρόμο. Ο δρόμος και το ρεπερτόριο το οποίο θα μας απασχολήσει είναι αυτό του λαϊκού δρόμου Ουσάκ, Κιουντί καθώς και των Μινόρε που θυμίζουν Ουσάκ. Μελετώντας λοιπόν την δισκογραφία του από τα 157³⁵ κομμάτια που είναι δισκογραφημένα στο όνομα του Μάρκου βρίσκουμε πως τα 9 κομμάτια ανήκουν στο αντικείμενο μελέτης που μας απασχολεί, δηλαδή στον Ουσάκ, Κιουντί και στον Μινόρε που θυμίζει Ουσάκ.

³³ Κουνάδης Παναγιώτης, *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρω από το ρεμπέτικο*. Τόμος Α', Κατάρι, Αθήνα 2000, σελ. 124-129.

³⁴ Αυτόθι, σελ. 119.

³⁵ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006.

2.1 Εντοπισμός του υλικού

Ρεπερτόριο από όλη την βιβλιογραφία σε πίνακα με χρονολογική ένδειξη³⁶

A/A	Τίτλος τραγουδιού	Χρονολογία από Μανιάτη	Χρονολογία από Κουνάδη	Χρονολογία από Βάση Sealabs
01.	Η Πλημμύρα	1934	1935	1934
02.	Αντιλαλούν οι φυλακές	1935	1936	1935
03.	Δεν τον θέλω μάνα μου	1936	1936	1936
04.	Μάνα με μαχαιρώσανε	1936	1937	1936
05.	Τα δυο σου χέρια πήρανε	1939	1939	1939
06.	Αγαπώ τα μαύρα μάτια	1940	1940	1940
07.	Ψηλά την χτίζεις τη φωλιά	1940	1940	1940
08.	Τέτοια ζωή με βάσανα	1947	1948	1947
09.	Ψεύτικος είναι ο ντουνιάς	1948	1948 ³⁷	1948

³⁶ Ο πίνακας έχει διαμορφωθεί ως προς τη χρονολόγηση με βάση τα: Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006., Κουνάδης, Π. (2003). *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρω από το ρεμπέτικο*. Τόμος Α', Τόμος Β' και Ηλεκτρονική Βάση δισκογραφίας του Sealabs, <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> (επίσκεψη στις 27/04/2016).

³⁷ Στο βιβλίο του Π. Κουνάδη το συγκεκριμένο κομμάτι αναφέρεται σαν Ψεύτικος ντουνιάς.

2.2 Οργανολόγιο των προς εξέταση κομματιών

Αναλύοντας τα κομμάτια, για να βρούμε την σύνθεση ορχήστρας, παρατηρούμε πως το ρεπερτόριο χωρίζεται σε τέσσερις κατηγορίες. Οι ορχήστρες αυτές είναι οι εξής:

01. Μπουζούκι και κιθάρα
02. Μπουζούκι κιθάρα και μπαγλαμάς
03. Μπουζούκι κιθάρα και ζίλια και
04. Κλαρίνο, μπουζούκι και κιθάρα³⁸.

Στην πρώτη, στην τρίτη καθώς και στην τέταρτη ορχήστρα βρίσκουμε ένα τραγούδι, ενώ στην δεύτερη βρίσκουμε έξι τραγούδια.

Παρακάτω γίνεται παράθεση κομματιών σε πίνακες με την σύνθεση ορχήστρας καθώς και το έτος ηχογράφησης.

Πίνακες με την σύνθεση της ορχήστρας και τα κομμάτια προς εξέταση.

01. Μπουζούκι, κιθάρα

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Ψηλά την χτίζεις τη φωλιά	1940

02. Μπουζούκι, κιθάρα και μπαγλαμάς

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Αντιλαλούν οι φυλακές	1935
02.	Δεν τον θέλω μάνα μου	1936
03.	Μάνα με μαχαιρώσανε	1936
04.	Τα δυο σου χέρια πήρανε	1939
05.	Αγαπώ τα μαύρα μάτια	1940
06.	Ψεύτικος είναι ο ντουνιάς	1948

³⁸ Όπως βλέπουμε και από τις υπόλοιπες ορχήστρες δεν έχουμε σε καμία αναφορά άλλου οργάνου που να παίζει την μελωδία. Προφανώς μπορούμε να συμπεράνουμε πως η αλλαγή αυτή και η εισαγωγή του κλαρίνου μέσα στο κομμάτι γίνεται από την δισκογραφική εταιρεία κατά πάσα πιθανότητα για εμπορικούς λόγους.

03. Μπουζούκι, κιθάρα και ζίλια

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Η Πλημμύρα	1934

04. Κλαρίνο, μπουζούκι και κιθάρα

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Τέτοια ζωή με βάσανα	1947

Τρίτο Κεφάλαιο

3 Κιθάρα ως κύριο όργανο συνοδείας

Παρατηρώντας την σύνθεση της ορχήστρας των κομματιών του εξεταζόμενου υλικού παρατηρούμε και κρατάμε ως συνεπαγωγή, πως το κύριο όργανο συνοδείας αυτού του ρεπερτορίου είναι η κιθάρα. Όμως παρόλα αυτά υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στον τρόπο με τον οποίο η κιθάρα συνοδεύει και κατά συνέπεια εναρμονίζει την εκάστοτε μελωδική πορεία. Έτσι βάζοντας τις ηχογραφήσεις στο μικροσκόπιο παρατηρούμε τέσσερις διαφορετικούς τρόπους συνοδείας.

Ο πρώτος είναι αυτός της ισοκρατιματικής συνοδείας, δηλαδή η κιθάρα συνοδεύει με ισοκράτες ή αλλιώς μπάσα ή ντουζένια ή και με διάφορες μασογραμμές με τις οποίες ενισχύεται η μελωδία, μιας και συνήθως παίρνει αυτούσια σημεία της κύριας μελωδίας με την διαφορά ότι παίζονται μια οκτάβα κάτω από την κύρια μελωδική γραμμή. Ο δεύτερος τρόπος είναι αυτός της κάθετης εναρμόνισης, δηλαδή αυτού της τρίφωνης συγχορδίας. Ο τρίτος είναι συνδυασμός της κάθετης εναρμόνισης με μασογραμμές, δηλαδή η συνοδεία απαρτίζεται από την κάθετη συγχορδία καθώς και μερικά μπάσα. Τέλος ο τέταρτος τρόπος, είναι με μπάσα, μασογραμμές και κάθετη εναρμόνιση.

Στο σημείο αυτό θα ήταν ενδιαφέρον να αναφέρουμε μερικούς εκτελεστές οι οποίοι συνοδεύουν στα κομμάτια των ηχογραφήσεων. Από τα 9 κομμάτια τις μελέτης μόνο για τα 4 υπάρχουν πληροφορίες για τα ονόματα των συντελεστών. Έτσι βρίσκουμε πως στα κομμάτια:

01. Αγαπώ τα μαύρα μάτια στο μπουζούκι βρίσκεται ο Μ.Χιώτης στον μπαλαμά ο Π. Χρυσίνης και στην κιθάρα ο Στ. Χρυσίνης³⁹.

02. Τέτοια ζωή με βάσανα στο κλαρίνο βρίσκεται ο Ν. Καρακώστας και η ορχήστρα του Σ. Περιστέρη⁴⁰.

03. Ψηλά τη χτίζεις τη φωλιά στο μπουζούκι βρίσκεται ο Σ. Περιστέρης και στην κιθάρα ο Κ. Σκαρβέλης⁴¹, και

³⁹ <http://rebetiko.sealabs.net/display.php>, στη βάση Sealabs (επίσκεψη στις 09/05/2016).

⁴⁰ <http://rebetiko.sealabs.net/display.php>, στη βάση Sealabs (επίσκεψη στις 09/05/2016).

⁴¹ <http://rebetiko.sealabs.net/display.php>, στη βάση Sealabs (επίσκεψη στις 09/05/2016).

04. Τα δυο σου χέρια πήρανε στο μπουζούκι πάλι βρίσκεται ο Σ. Περιστέρης και στην κιθάρα ο Κ. Σκαρβέλης⁴².

Στα υπόλοιπα κομμάτια δεν υπάρχει αναφορά για τους εκτελεστές οι οποίοι παίζουν στις ηχογραφήσεις.

Παραθέτουμε πίνακες με βάση τον τρόπο εναρμόνισης καθώς επίσης και το έτος ηχογράφησης.

3.1 Πίνακες με τρόπους εναρμόνισης

01. Μπάσα (ισοκράτης ή ντουζένια)

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Η Πλημμύρα	1934
02.	Δεν τον θέλω μάνα μου	1936
03.	Ψηλά την χτίζεις τη φωλιά	1940

02. Κάθετη εναρμόνιση

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Αντιλαλούν οι φυλακές	1935
02.	Αγαπώ τα μαύρα μάτια	1940
03.	Τέτοια ζωή με βάσανα	1947
04.	Ψεύτικος είναι ο ντουινιάς	1948

03. Κάθετη εναρμόνιση με μασογραμμές

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Τα δυο σου χέρια πήρανε	1939

04. Μπάσα, μασογραμμές και κάθετη εναρμόνιση

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Έτος ηχογράφησης
01.	Μάνα με μαχαιρώσανε	1936

⁴² <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/05/2016).

3.2 Τρόποι εναρμόνισης και χαρακτηρισμός συγχορδίων

01. Μόνο 1^η βαθμίδα

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Βαθμίδα Εναρμόνισης	Έτος ηχογράφησης
01.	Η πλημμύρα	1 ^η (Dm)	1934
02.	Δεν τον θέλω μάνα μου	1 ^η (Dm)	1936
03.	Αγαπώ τα μαύρα μάτια	1 ^η (Dm)	1940

02. Χρήση 1^{ης} και 3^{ης} βαθμίδας

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Βαθμίδα Εναρμόνισης	Έτος ηχογράφησης
01.	Αντιλαλούν οι φυλακές	1 ^{ης} μινόρε και της 3 ^{ης} ματζόρε (Dm και F)	1935
02.	Μάνα με μαχαιρώσανε	1 ^{ης} μινόρε και της 3 ^{ης} ματζόρε (Dm και F)	1936

03. Χρήση της 1^{ης} και 4^{ης} βαθμίδας

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Βαθμίδα Εναρμόνισης	Έτος ηχογράφησης
01.	Τα δυο σου χέρια πήρανε	1 ^η μινόρε και 4 ^η μινόρε (Dm και Gm)	1939
02.	Ψηλά την χτίζεις τη φωλιά	1 ^η μινόρε και 4 ^η μινόρε, Dm και Gm.	1940

04. Χρήση της 1^η και 7^η βαθμίδα

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Βαθμίδα Εναρμόνισης	Έτος ηχογράφησης
01.	Ψεύτικος ντουνιάς	1 ^η μινόρε και 7 ^η μινόρε (Dm και Cm)	1948

05. Χρήση 1^{ης}, 3^{ης}, 4^{ης}, 5^{ης}, και 7^{ης}

A/A	Τίτλος Τραγουδιού	Βαθμίδα Εναρμόνισης	Έτος ηχογράφησης
01.	Τέτοια ζωή με βάσανα	1 ^η μινόρε, 3 ^η ματζόρε, 4 ^η μινόρε, 5 ^η ματζόρε και 7 ^η μινόρε (Dm, F, Gm, A και Cm)	1947

Τέταρτο Κεφάλαιο

4 Μουσική καταγραφή του ρεπερτορίου

Στο πλαίσιο αυτού του κεφαλαίου θα μελετήσουμε το κάθε κομμάτι ξεχωριστά, δηλαδή στοιχεία των τραγουδιών και ρεπερτόριο κατηγοριοποιημένα ανά δρόμο.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται οι καταγραφές των κομματιών του Μάρκου Βαμβακάρη κατηγοριοποιημένες σε τρεις κατηγορίες με βάση το τροπικό - διαστηματικό περιβάλλον στο οποίο ανήκουν τα κομμάτια.

Αυτές οι κατηγορίες είναι οι εξής:

01. Ουσάκ (με μετακινούμενη την 2^η βαθμίδα).
02. Κιουρντί (με αμετακίνητη την 2^η βαθμίδα).
03. Μινόρε που θυμίζουν Ουσάκ.

4.1 Ουσάκ

4.1.1 Αγαπώ τα μαύρα μάτια

Τίτλος κομματιού: Αγαπώ τα μαύρα μάτια

Τραγούδι: Στράτος Παγιουμτζής

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα και μπαγλαμάς

Εταιρεία δίσκου: His Master's Voice Ελλάδα⁴³

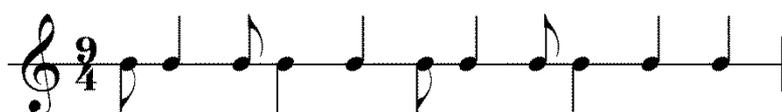
Αριθμός Δίσκου: ΑΟ-2639⁴⁴

Αριθμός Μήτρας: ΟGA-1015⁴⁵

Έτος ηχογράφησης: 1940

Διάρκεια: 03:09

Μέτρο: 9/4

⁴³ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 208.

⁴⁴ Αυτόθι, σελ. 208, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁴⁵ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 208.

Στον κατάλογο του Μανιάτη χαρακτηρίζεται ως Καμηλιέτικο⁴⁶. Στην πραγματικότητα πρόκειται για καινούριο ή διπλό ζειμπέκικο⁴⁷.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ \cong 90

Τονικότητα: Αρχική Σολ, καταγραφή από Ρε

Δρόμος: Ουσάκ.

Έκταση μελωδίας:

Στην εκτέλεση από Ρε4 έως Σολ5.

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα

Ανάλυση κομματιού

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Ουσάκ κατά τα συγκερασμένα πρότυπα⁴⁸.

⁴⁶ Αυτόθι σελ. 208.

⁴⁷ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 48.

Η Εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 2 μέτρα τα οποία στην αρχή και στο τέλος του τραγουδιού επαναλαμβάνονται δύο φορές. Δηλαδή η μελωδία της Εισαγωγής παίζεται με επανάληψη αυτών των μέτρων στην αρχή και στο τέλος του τραγουδιού.

Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α (τραγουδι, 4 μέτρα), Γέφυρα Α (είναι τα δύο πρώτα μέτρα της εισαγωγής). Το θέμα Α και η Γέφυρα Α επαναλαμβάνονται 3 φορές και στο τέλος επαναλαμβάνεται το θέμα Α και η Εισαγωγή.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή

The musical score is presented in two systems. Each system consists of three staves: Bouzouki (Μπουζούκι), Voice (Φωνή), and Laika Kithara (Λαϊκή κιθάρα). The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 2/4. The first system is labeled with 'Εισαγωγή' (Introduction), 'Φράση α' (Phrase alpha), and 'Φράση ατελούς κατάληξης' (Phrase alpha ending). The second system is labeled with 'Φράση α'' (Phrase alpha prime) and 'Φράση τελικής κατάληξης' (Phrase alpha prime ending). The Bouzouki part features a melodic line with some notes circled, and the Laika Kithara part provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

Η είσοδος της μελωδίας γίνεται από την τονική (Ρε). Η μελωδία κινείται στο 4χ Ουσάκ χρησιμοποιώντας και τις δύο επόμενες νότες από το 5χ Μινόρε του λαϊκού δρόμου, δηλαδή την 5^η βαθμίδα (Λα) και την 6^η βαθμίδα (Σιb)⁴⁹.

Στο πρώτο μέτρο η μελωδία ανέρχεται μέχρι την 6^η βαθμίδα του Ουσάκ και κάνει πήδημα το οποίο ακουμπά την οκτάβα (άνω Ρε). Στο δεύτερο μέτρο αρχίζει με

⁴⁸ Για τη διαφοροποίηση αυτή βλ. Μυστακίδης Δημήτρης, *Λαϊκή κιθάρα τροπικότητα και εναρμόνιση*, Πριγκηπέσσα, Θεσσαλονίκη, σελ. 319.

⁴⁹ Αυτόθι, σελ. 318.

την ίδια κίνηση, γυρίζει γύρω από την 5η και κατέρχεται στην τονική με χρήση του κάτω Λα ο οποίος έχει ρόλο δεσπόζουσας για να κάνει τελική πτώση.

Στην ουσία το μελωδικό υλικό είναι ίδιο και η όποια διαφοροποίηση έχει να κάνει με την πτώση. Έχουμε δηλαδή ένα μελωδικό ανάπτυγμα στο πρότυπο της ερώτησης-απάντησης με το πρώτο μέτρο να είναι η ερώτηση και το δεύτερο η απάντηση.

Θέμα Α

The image shows a musical score for Theme A, consisting of two systems. Each system has three staves: Piano (Μπουζ.), Voice (Φωνή), and Bass (Λ. κιθ.).

System 1:

- Μπουζ.:** Treble clef, key signature of one flat (B-flat). The melody starts with a circled note on the 5th line (F5) and ends with a circled note on the 5th line (F5). A bracket above the final two notes is labeled "Στάση στην 5η".
- Φωνή:** Treble clef, key signature of one flat. The melody follows the piano line. The lyrics are: "Α α γα α πώ ώ ώ τα μα α ώ ρα μά τια".
- Λ. κιθ.:** Bass clef, key signature of one flat. The accompaniment consists of chords and single notes.

System 2:

- Μπουζ.:** Treble clef, key signature of one flat. The melody starts with a circled note on the 5th line (F5) and ends with a circled note on the 5th line (F5). A bracket above the final two notes is labeled "Κατάληξη στην τονική".
- Φωνή:** Treble clef, key signature of one flat. The melody follows the piano line. The lyrics are: "που για λί ί ί ζουν σα αν δια α μά ντια".
- Λ. κιθ.:** Bass clef, key signature of one flat. The accompaniment consists of chords and single notes.

Στο θέμα Α στο 5^ο μέτρο, στο σημείο στο οποίο μπαίνει το τραγούδι, η μελωδία κινείται πάλι στο 4^ο Ουσάκ χρησιμοποιώντας τις δύο επόμενες νότες από το 5^ο Μινόρε του λαϊκού δρόμου, δηλαδή την 5^η βαθμίδα (Λα) και την 6^η βαθμίδα (Σι_b), σε όλο το κομμάτι. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε άνοιγμα από την τρίτη και στη συνέχεια από την τονική έως την 6^η και επιστροφή στην τονική με χαμηλωμένη 2^η στην κατάβαση. Κατόπιν έχουμε στάση στην 5^η. Στην επανάληψη της ίδιας φράσης έχουμε την ίδια κίνηση με μόνη διαφορά πως αντί του άλματος στην 5^η έχουμε κατάληξη στην τονική. Παρατηρούμε κι εδώ πως το πρότυπο ερώτησης-απάντησης εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο όπως ακριβώς και στην Εισαγωγή.

Επανάληψη θέματος Α⁵⁰

Επανάληψη θέματος Α Στάση στην 5η

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

που για λί ί ί ζουν σα αν δια α μά ντια

8 Χρήση του Λα για κατάληξη στην τονική

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

α γα πό ώ ώ τα μα αώ ρα α μά τια

Στο 7^ο και 8^ο μέτρο η κίνηση της μελωδίας είναι ίδια με το 5^ο και 6^ο μέτρο με διαφορά στην κατάληξη του 8^{ου} μέτρου. Δηλαδή έχουμε την ίδια κίνηση αλλά αντί του άλματος στην πέμπτη έχουμε κατάληξη στην τονική με χρήση του κάτω Λα ο οποίος έχει ρόλο δεσπόζουσας για να κάνει τελική πτώση. Πάντα σύμφωνα με το ίδιο πρότυπο της ερώτησης-απάντησης.

Το Ουσάκ σε αυτή την περίπτωση κινείται κατά τα πρότυπα της ισοσυγκερασμένης του μορφής καθώς η δεύτερη βαθμίδα είναι μετακινούμενος φθόγγος, δηλαδή κατά την άνοδο βρίσκεται σε απόσταση τόνου από την τονική ενώ κατά την κάθοδο σε απόσταση ημιτονίου.

Αρμονική συνοδεία:

Κάθετη εναρμόνιση. Χρήση μόνο της συγχορδίας της τονικής (I), δηλαδή Dm με εναλλαγή στα μπάσα της 1^{ης} (Ρε) και 5^{ης} (Λα) της συγχορδίας.

Παρατηρήσεις

Η αρμονική συνοδεία, όπως διαπιστώνουμε από την καταγραφή, βασίζεται μόνο στην συγχορδία της τονικής, δηλαδή την I που στην περίπτωσή μας είναι μινόρε (Dm).

⁵⁰ Η επανάληψη αυτή αποκαλείται συνήθως «δίπλωμα» από τους λαϊκούς μουσικούς.

Αυτός ο τρόπος που προτείνεται από τον εν λόγω παίχτη ίσως μας φανερώνει την πρόθεση αποφυγής αλλαγής συγχορδίας λόγω της μετακινούμενης 2^{ης} βαθμίδας. Μια άλλη υπόθεση θα μπορούσε να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα πως η λογική εναρμόνιση παραμένει ακόμη κοινή με αυτή του ισοκρατήματος (ντουζένι). Η διαφορά εδώ έγκριτε στη χρήση της κάθετης εναρμόνισης. Ευδιάκριτα λοιπόν συμπεραίνουμε πως υπάρχει η πρόθεση να χρησιμοποιηθεί μια λιτή εναρμόνιση για την καλύτερη ανάδειξη της μελωδίας κάτι που σηματοδοτεί τόσο την αισθητική του Μάρκου Βαμβακάρη όσο και αυτή της πρώιμης περιόδου του μπουζουκιού.

4.1.2 Τέτοια ζωή με βάσανα

Τίτλος κομματιού: Τέτοια ζωή με βάσανα

Τραγούδι: Μάρκος Βαμβακάρης

Όργανα: Κλαρίνο, μπουζούκι και κιθάρα

Εταιρεία δίσκου: Odeon Ελλάδας⁵¹

Αριθμός Δίσκου: GA-7424⁵²

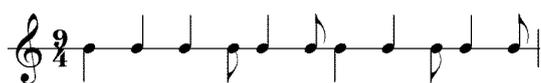
Αριθμός Μήτρας: GO-3886⁵³

Έτος ηχογράφησης: 1947

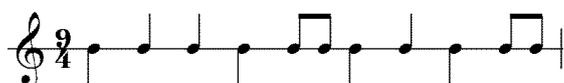
Διάρκεια: 03:20

Μέτρο: 9/4

Ρυθμικό μοτίβο A

Ρυθμικό μοτίβο B

⁵¹ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 334, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁵² Αυτόθι, σελ. 334, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁵³ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 334.

Στον κατάλογο του Μανιάτη χαρακτηρίζεται ως Γιουρούκικο⁵⁴. Στην πραγματικότητα πρόκειται για απτάλικο διπλό (πρώτο ρυθμικό μοτίβο) και για απτάλικο μονό (δεύτερο ρυθμικό μοτίβο)⁵⁵.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ ≅ 120

Τονικότητα: Αρχική Σι, καταγραφή από Ρε

Δρόμος: Ουσάκ

Έκταση μελωδίας:

Ανάλυση δομής κομματιού:

Ταξίμι	Κλαρίνο ελεύθερου ρυθμού
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Ουσάκ.

Η εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 4 μέτρα. Στο τέλος του κομματιού από την εισαγωγή παίζονται μόνο τα δύο πρώτα μέτρα της εισαγωγής, δηλαδή η Γέφυρα Α.

Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Ταξίμι (Κλαρίνο ελεύθερου ρυθμού) Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α (τραγούδι, 6 μέτρα). Η Εισαγωγή και το θέμα Α

⁵⁴ Αυτόθι σελ. 334.

⁵⁵ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO. Αθήνα 2006, σελ. 48,49.

επαναλαμβάνονται 2 φορές και στο τέλος παίζεται η Γέφυρα Α (είναι τα δύο πρώτα μέτρα της εισαγωγής).

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή με κλαρίνο

The musical score is divided into two systems. The first system includes parts for Clarinet (Κλαρίνο), Bass (Μπουζούκι), Voice (Φωνή), and Folk Guitar (Λαϊκή κιθάρα). The Clarinet part is marked with 'Εισαγωγή' (Introduction), 'Φράση α' (Phrase α), and 'Φράση γύρω από την 1η τονική' (Phrase around the 1st tonic). The Bass and Voice parts are silent. The Folk Guitar part provides a harmonic accompaniment. The second system includes parts for Clarinet (Κλαρ.), Bass (Μπουζ.), Voice (Φωνή), and Folk Guitar (Λ. κιθ.). The Clarinet part is marked 'Επανάληψη της Φράσης α και στάση στην 1η τονική' (Repetition of Phrase α and rest on the 1st tonic). The Bass part has a single note at the end. The Voice and Folk Guitar parts are silent.

Η είσοδος της μελωδίας γίνεται από την τονική (Ρε). Η μελωδία κινείται στο κάτω 5 χ του λαϊκού δρόμου ακουμπώντας την 4^η βαθμίδα (Σολ), επιστρέφοντας στην τονική (Ρε) και κάνοντας φράση γύρω από αυτήν. Η εξέταση της 2^{ης} και 6^{ης} βαθμίδας έχει ενδιαφέρον, λόγω του ότι η 2^η βαθμίδα (Μι) κατά την άνοδό της βρίσκεται σε απόσταση τόνου (T) από την τονική, ενώ κατά την κάθοδό της βρίσκεται απόσταση ημιτονίου (H), δηλαδή Μι \flat . Παρατηρώντας την 6^η βαθμίδα βλέπουμε ότι βρίσκεται αυξημένη κατά ένα ημιτόνιο, δηλαδή από Σι \flat έγινε Σι αναίρεση. Αυτή την αλλαγή της 6^{ης} βαθμίδας μπορούμε να την χαρακτηρίσουμε ως ένα 5 χ Ράστ κάτω από την τονική

μιας και στον λαϊκό δρόμο υπάρχει αυτή η συμπεριφορά⁵⁶. Με άλλα λόγια η μελωδία κινείται στο 5χ Ράστ κάτω από την τονική (Ρε) και στο 4χ Ουσάκ πάνω από την τονική.

Στο 2^ο μέτρο η κίνηση της μελωδίας γίνεται κατά τα ίδια πρότυπα του πρώτου με την μόνη διαφορά ότι η κατάληξη της μελωδίας εδραιώνεται στην τονική (Ρε).

Εισαγωγή με μπουζούκι

The musical score consists of four staves: Clarinet (Κλαρ.), Bouzouki (Μπουζ.), Voice (Φωνή), and Bass (Λ. κιθ.). The first system covers measures 3 and 4. Measure 3 is marked with a '3' and a bracket labeled 'Φράση β'. Measure 4 is marked with a bracket labeled 'Στάση στην 3η'. The second system covers measures 4 and 5. Measure 4 is marked with a '4' and a bracket labeled 'Φράση β\'''. Measure 5 is marked with a bracket labeled 'Φράση τελικής κατάληξης στην 1η τονική'. The Bouzouki part in measure 5 shows a melodic line ending on a tonic note (F#).

Στο τέλος του 2^{ου} μέτρου της εισαγωγής έχουμε την είσοδο του μπουζουκιού από την 4^η βαθμίδα (Σολ) κατά ένα ημιτόνιο αυξημένη, δηλαδή Σολ# σαν έλξη της επόμενης βαθμίδας, για να συνεχίσει η μελωδία στο 3^ο μέτρο με την είσοδο της μελωδίας στην 5^η βαθμίδα (Λα). Στο 3^ο μέτρο η μελωδία κάνοντας άλματα καταλήγει στην 7^η βαθμίδα (Ντο με ρόλο προσαγωγέα) και στην συνέχεια πάλι με άλματα ανέρχεται στην οκτάβα (άνω Ρε) όπου η μελωδία συνεχίζει με καθοδική πορεία ακουμπώντας την 2^η βαθμίδα (Μι) και καταλήγοντας να κάνει στάση στην 3^η βαθμίδα (Φα).

⁵⁶ Μυστακίδης Δημήτρης, *Λαϊκή κιθάρα τροπικότητα και εναρμόνιση*, Πριγκηπέσσα, Θεσσαλονίκη, σελ. 318.

Στο τέλος του 3^{ου} μέτρου η μελωδία εισάγεται με τον ίδιο τρόπο που εισήχθη και στο 2^ο μέτρο, με την 4^η βαθμίδα αυξημένη. Στο 4^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα ίδια πρότυπα με αυτά του 3^{ου} μέτρου με την μόνη διαφορά πως η μελωδία κάνει καταληκτική φράση στην τονική (Ρε) η οποία ακουμπάει πρώτα την 5^η του κάτω 5χ, δεσπόζουσα, για να καταλήξει στην τονική (Ρε).

Η μελωδία κινείται σε όλο το φάσμα του λαϊκού δρόμου Ουσάκ. Παρατηρώντας την 2^η βαθμίδα διαπιστώνουμε ότι κατά την άνοδό της βρίσκεται σε απόσταση τόνου από την τονική, ενώ κατά την κάθοδό της σε απόσταση ημιτονίου.

Θέμα Α

5 Θέμα Α

Κλαρ. Στάση στην 5η, Χρωματική κίνηση

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Κα θέ βρα δά κι ι μια α α φω τιά

6 Στάση στην 5η

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

το στή ή θος ος μου φου ντώ ώ ώ ώ νει

Στο 5^ο μέτρο, με το μπάσιμο της φωνής και του κλαρίνου, η μελωδία, χρησιμοποιώντας το 4χ του λαϊκού δρόμου Ουσάκ και τις δύο επόμενες βαθμίδες του 5χ Μινόρε, εισάγεται από την τονική (Ρε) με ανοδική κίνηση και ακουμπώντας την 6^η βαθμίδα (Σιβ). Κατά την καθοδική κίνηση φτάνει μέχρι την 3^η (Φα) και ανέρχεται στη συνέχεια, κάνοντας στάση, στην 5^η (Λα).

Στο τέλος του μέτρου το μπουζούκι κάνει χρωματική κίνηση από την 7^η βαθμίδα (Ντο), προς τα κάτω, μέχρι την 5^η βαθμίδα (Λα), όπου συνεχίζει η μελωδία από την φωνή και το κλαρίνο.

Στο 6^ο μέτρο η μελωδία, χρησιμοποιώντας το 5^χ Μινόρε, εισάγεται από την 5^η βαθμίδα (Λα) κάνοντας χρωματική κίνηση μέχρι την τονική (Ρε στην οκτάβα). Στη συνέχεια και με καθοδική πορεία, κάνει στάση στην 5^η βαθμίδα (Λα), που είναι και η δεσπόζουσα.

Χρωματική κίνηση και στάση στην 1η τονική

Κλαρ. Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

κ'α διά κο πα α α με τρι ι ι γυ ρνούν

Στάση στην 4η και πήδημα στην οκτάβα

Κλαρ. Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

πι κρες κα α α η μοί οί οι και πό ό ό ό νοι

Στο 7^ο μέτρο η μελωδία κινείται στο 5^χ Μινόρε καθώς χρησιμοποιεί την 4^η του 4^χ Ουσάκ. Η είσοδος της μελωδίας γίνεται από την τονική (Ρε στην οκτάβα) κάνοντας καθοδική πορεία μέχρι την 4^η βαθμίδα (Σολ) και συνεχίζοντας φτάνει με χρωματική κίνηση προς τα πάνω από την 7^η (Ντο) μέχρι την τονική (Ρε στην οκτάβα).

Στο 8^ο μέτρο έχουμε την εισαγωγή από το μπουζούκι στην τονική (Ρε στην οκτάβα).

Έτσι η μελωδία κινείται μέχρι το 5^ο μέρος του μέτρου κατά τα ίδια πρότυπα του 7^{ου} μέτρου όπου η μελωδία παίρνει καθοδική πορεία ακουμπώντας την τονική (Ρε) και κάνοντας στάση στην 4^η βαθμίδα (Σολ) με άλμα προς τα πάνω. Το μπουζούκι κάνει

άλμα στην οκτάβα επίσης προς τα πάνω. Η 2^η βαθμίδα βρίσκεται συγχρόνως τόσο σε απόσταση τόνου, όσο και σε απόσταση ημιτονίου.

Χρωματική κίνηση και στάση στην 1η τονική

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

κ'α διά κο πα α α με τρι ι ι γυ ρούν

10

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

πί κρες κα α α η μοί οί οί και πό ό ό ό νοι

Φράση τελικής κατάληξης στην τονική

Στα μέτρα 9 και 10 παρατηρούμε κινήσεις κατά τα πρότυπα των μέτρων 7 και 8 με τη διαφορά ότι στο 10^ο μέτρο η μελωδία κινείται προς τα κάτω κάνοντας τελική κατάληξη στην τονική. Η 2^η βαθμίδα βρίσκεται σε αυτήν την περίπτωση σε απόσταση ημιτονίου από την τονική (Ρε), έχουμε δηλαδή Μιb.

Αρμονική συνοδεία:

Κάθετη εναρμόνιση. Χρήση των βαθμίδων της I, III, IV, V και της VII. Οπότε εναρμονισμένες, Dm, F, Gm, A και Cm αντίστοιχα. Στην συνοδεία παρατηρούμε πως η κιθάρα χρησιμοποιεί δύο ρυθμικά μοτίβα. Ωστόσο όμως δεν μπαίνουν με κάποια σταθερή ρυθμική συνοχή.

Παρατηρήσεις

Στο πεδίο της εναρμόνισης παρατηρούμε ότι η πρόταση που γίνεται από τον εν λόγω παίχτη είναι αυτή της κάθετης εναρμόνισης.

Παρατηρώντας την μελωδία βρίσκουμε την 2^η βαθμίδα να είναι μετακινούμενος φθόγγος ανάλογα με την πορεία ανάπτυξης της μελωδίας. Η 4^η βαθμίδα στην εισαγωγή

είναι αυξημένη κατά ένα ημιτόνιο, που κατά πάσα πιθανότητα χρησιμοποιείται σαν βαθμίδα έλξης, αφού η μελωδία κινείται προς την δεσπόζουσα, δηλαδή την 5^η. Έχουμε με άλλα λόγια την λειτουργία που θα είχε και η τρίλια.

Επίσης παρατηρούμε και την 7^η βαθμίδα να συμπεριφέρεται με χρωματικές κινήσεις, τότε προς τα πάνω καταλήγοντας στην τονική και τότε προς τα κάτω καταλήγοντας στην δεσπόζουσα, δηλαδή την 5^η.

Τέλος παρατηρούμε πως ενεργοποιείται εδώ το 5χ Ράστ κάτω από την τονική.

4.1.3 Ψεύτικος είναι ο ντουινιάς

Τίτλος κομματιού: Ψεύτικος είναι ο ντουινιάς

Τραγούδι: Μάρκος Βαμβακάρης

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα και μπαγλαμάς

Εταιρεία δίσκου: Odeon Ελλάδα⁵⁷

Αριθμός Δίσκου: GA 7490⁵⁸

Αριθμός Μήτρας: GO-4083⁵⁹

Έτος ηχογράφησης: 1948

Διάρκεια: 03:00

Μέτρο: 9/4

Στον κατάλογο του Μανιάτη χαρακτηρίζεται ως Ζεϊμπέκικο⁶⁰ στην πραγματικότητα πρόκειται για παλιό ή μονό ζεϊμπέκικο⁶¹.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ ≅ 70

⁵⁷ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 337.

⁵⁸ Αυτόθι, σελ. 337, βλέπε επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁵⁹ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 337.

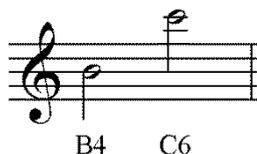
⁶⁰ Αυτόθι σελ. 337.

⁶¹ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 47.

Τονικότητα: Αρχική από Σι, καταγραφή από Ρε

Δρόμος: Ουσάκ

Έκταση μελωδίας:

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	2 μέτρα ⁶² .

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Ουσάκ.

Η εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 2 μέτρα η οποία στο τέλος του τραγουδιού για το κλείσιμο του τραγουδιού παίζεται μόνο το πρώτο μέτρο.

Αρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (2 μέτρα), θέμα Α (τραγούδι, 4 μέτρα). Η εισαγωγή και το θέμα Α επαναλαμβάνονται 3 φορές και στο τέλος επαναλαμβάνεται μόνο το πρώτο μέτρο της Εισαγωγής.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

⁶² Στην τελευταία εισαγωγή ακούγεται μόνο το πρώτο μέτρο, ωστόσο φαίνεται πως μέσα στο κομμάτι ήταν να παιχτεί και το δεύτερο μέτρο. Κατά πάσα πιθανότητα γίνεται γιατί τελείωνε ο χρόνος της ηχογράφησης.

Εισαγωγή

The musical score is divided into two systems. The first system includes three staves: Bouzouki (Μπουζούκι), Voice (Φωνή), and Folk Guitar (Λαϊκή κιθάρα). The Bouzouki part starts with an introduction (Εισαγωγή) and then enters with a melodic phrase (Φράση α) and an incomplete phrase (Φράση ατελούς κατάληξης). The second system includes three staves: Bouzouki (Μπουζ.), Voice (Φωνή), and Folk Guitar (Λ. κίθ.). The Bouzouki part continues with a second melodic phrase (Φράση β) and a final phrase (Φράση τελικής κατάληξης). The Voice and Folk Guitar parts provide harmonic support throughout.

Η πορεία της μελωδίας στο 1^ο μέτρο ξεκινάει από την 2^η βαθμίδα (Μι) κάνοντας καθοδική κίνηση μέχρι την 4^η βαθμίδα (Σολ). Στη συνέχεια η μελωδία κινείται ανοδικά μέχρι την οκτάβα (άνω Ρε). Έπειτα από εκείνο το σημείο κινείται καθοδικά μέχρι την 4^η βαθμίδα (Σολ), για να ανέβει μέχρι την 7^η βαθμίδα με μια φράση που οδηγεί σε ατελή κατάληξη, στην 5^η (Λα).

Ουσιαστικά η μελωδία κινείται στο πάνω 5χ Μινόρε. Παρατηρώντας την 6^η βαθμίδα διαπιστώνουμε την μετακίνησή της ανάλογα με την φορά της μελωδίας. Δηλαδή δημιουργείται 4χ Ουσάκ στην 5^η βαθμίδα (Λα).

Η πορεία της μελωδίας στο 2^ο μέτρο εισάγεται από την οκτάβα (άνω Ρε). Κινείται καθοδικά μέχρι την 4^η βαθμίδα (Φα), εν συνεχεία κάνει άλμα στην 5^η βαθμίδα (Λα), όπου ξαναπαίρνει καθοδική κίνηση πάλι μέχρι την 4^η βαθμίδα. Έπειτα κάνοντας πάλι άλμα στην 5^η βαθμίδα και κατεβαίνει στην τονική (Ρε). Τέλος, η μελωδία ανέρχεται από την τονική μέχρι την 5^η βαθμίδα για να συνεχίσει με την κατάληξη η οποία γίνεται στην τονική (Ρε).

Στο 2^ο μέτρο η μελωδία κινείται σε όλο το φάσμα του λαϊκού δρόμου καθώς έχει και την συμπεριφορά του 1^{ου} μέτρου στο πάνω 5χ Μινόρε. Δηλαδή την δημιουργία ουσιαστικά 4χ Ουσάκ στην 5^η βαθμίδα.

Το κάτω 4^ο του 2^{ου} μέτρου ανήκει στον δρόμο Ουσάκ. Αυτό συμπεραίνεται εύκολα καθώς η 2^η βαθμίδα (Μι) βρίσκεται σε απόσταση τόνου από την τονική κατά την άνοδο και απόσταση ημιτονίου κατά την κάθοδο.

Στα δύο μέτρα παρατηρούμε πως η 6^η βαθμίδα (Σι^b) κατά την κάθοδο της μελωδίας γίνεται σε απόσταση ημιτονίου από την 5^η βαθμίδα και κατά την άνοδο η απόσταση γίνεται τόνος από την 5^η, δηλαδή Σι. Η 6^η βαθμίδα είναι μετακινούμενος φθόγγος.

Στην εξέταση της 2^{ης} βαθμίδας (Μι), η διαπίστωση που κάνουμε είναι ακριβώς ίδια με αυτήν της 6^{ης} βαθμίδας. Δηλαδή η 2^η βαθμίδα είναι μετακινούμενος φθόγγος ανάλογα με την πορεία της μελωδίας (2^ο μέτρο).

Θέμα Α

Θέμα Α

Φράση ατελούς κατάληξης στην 5η

Μπουζ. 3

Φωνή

Λ. κίθ.

Ψεύ τι κος εί ναι ο ντου νιάς και ψεύ τι κη ζω ή μα ας

Φράση ατελούς κατάληξης στην 5η

Μπουζ. 4

Φωνή

Λ. κίθ.

ψεύ τι κος εί ναι ο ντου νιάς και ψεύ τι κη ζω ή μα ας α

Στο 3^ο και 4^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα ίδια πρότυπα: Εισαγωγή της μελωδίας από την 7^η βαθμίδα (Ντο) κάνοντας καθοδική κίνηση μέχρι την 4^η (Σολ) όπου η μελωδία ξανά ανεβαίνει στην 7^η βαθμίδα (Ντο) και με καθοδική κίνηση οδηγείται σε φράση ατελούς κατάληξης στην 5^η.

Η μελωδία κινείται στο πάνω 5^ο Μινόρε, κάνοντας την ίδια κίνηση με αυτή του 1^{ου} και 2^{ου} μέτρου μιας και η 6^η βαθμίδα (Σι) είναι μετακινούμενος φθόγγος σύμφωνα με την πορεία της μελωδίας. Δηλαδή έχουμε πάλι 4^ο Ουσάκ από την 5^η βαθμίδα (Λα).

Φράση ατελούς κατάληξης στην 5η

Μπουζ. Φωνή Λ. κίθ.

φού στη μαύ— ρη γη θα μπει μια μέ ρα το κο ρμί ί ί ί ί μας α

Φράση τελικής κατάληξης στην 1η

Μπουζ. Φωνή Λ. κίθ.

φού στη μαύ— ρη γη θα μπει μια μέ ρα το κο ρμί ί ί ί μας

Στο 5^ο και 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά το πρότυπο ερώτηση-απάντηση, διαφοροποιώντας τις καταλήξεις. Στο 5^ο μέτρο κάνει φράση ατελούς κατάληξης στην 5^η (Λα) ενώ στο 6^ο μέτρο τελική κατάληξη στην τονική (Ρε).

Η είσοδος της μελωδίας στο 5^ο μέτρο γίνεται από την οκτάβα (Ρε) με καθοδική κίνηση μέχρι την τονική όπου κάνει άλμα στην 5^η (Λα) με ατελή κατάληξη σε αυτή.

Στο 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα ίδια πρότυπα του 5^{ου} μέτρου όπου η μελωδία κάνει τελική κατάληξη στην τονική (Ρε). Η φράση κατάληξης ξεκινάει από την τονική (Ρε) ανέρχεται μέχρι την 5^η βαθμίδα (Λα) και στην συνέχεια καταλήγει στην τονική.

Η 2^η βαθμίδα (Μι) είναι μετακινούμενος φθόγγος μιας και μετακινείται ανάλογα με την πορεία της μελωδίας. Δηλαδή η μελωδία κινείται σε όλο το φάσμα του λαϊκού δρόμου.

Αρμονική συνοδεία:

Κάθετη εναρμόνιση. Χρήση της I και της VII με τις δύο βαθμίδες να εναρμονίζονται μινόρε. Δηλαδή Dm και Cm αντίστοιχα. Η VII (Cm) χρησιμοποιείται ως συγχορδία κατάληξης φράσεων του κομματιού.

Παρατηρήσεις:

Στην συνοδεία, όπως διαπιστώνουμε μέσω της καταγραφής, γίνεται χρήση της συγχορδίας της τονικής και του προσαγωγέα. Δηλαδή την I και τηνVII όπου και οι δύο είναι μινόρε (Dm) και (Cm) αντίστοιχα.

Στην παρατήρηση της μελωδίας μέσω της καταγραφής διαπιστώνουμε πως η 2^η (Μι) και η 6^η (Σι) βαθμίδα σε όλο το κομμάτι παρουσιάζουν μεταβλητότητα ως μετακινούμενοι φθόγγοι ανάλογα με την πορεία της μελωδίας. Κατά την άνοδο της μελωδίας αυξάνονται κατά ένα ημιτόνιο και κατά την κάθοδο αντίστοιχα χαμηλώνουν κατά ένα ημιτόνιο. Δηλαδή ουσιαστικά έχουμε την δημιουργία ενός 4χ Ουσάκ από την 5^η βαθμίδα (Λα) στο πάνω 5χ Μινόρε του λαϊκού δρόμου Ουσάκ.

4.2 Κιουρντί

4.2.1 Η Πλημμύρα

Τίτλος κομματιού: Η Πλημμύρα

Τραγούδι: Μάρκος Βαμβακάρης και η Μαρίτσα Πανδρά⁶³

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα και ζίλια

Εταιρεία δίσκου: Columbia Ελλάδος⁶⁴

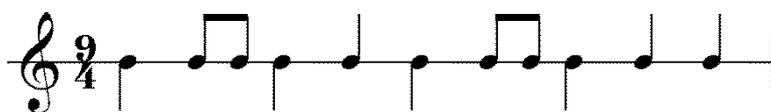
Αριθμός Δίσκου: DG-6057⁶⁵

Αριθμός Μήτρας: CG-1102⁶⁶

Έτος ηχογράφησης: 1934

Διάρκεια: 02:59

Μέτρο: 9/4

⁶³ <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁶⁴ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 84.

⁶⁵ Αυτόθι, σελ. 84, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁶⁶ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 84.

Στον κατάλογο του Μανιάτη το χαρακτηρίζει ως Καμηλιέριο⁶⁷ στην πραγματικότητα πρόκειται για παλιό ή μονό ζεϊμπέκικο⁶⁸.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ ≈ 120

Τονικότητα: Αρχική Ρε, καταγραφή από Ρε.

Δρόμος: Κιουρντί

Έκταση μελωδίας:

Από την 1^η Ρε μέχρι την 5^η Λα.

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Γέφυρα Α	2 μέτρα
Θέμα Α΄	2 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Κιουρντί.

⁶⁷ Αυτόθι σελ. 208.

⁶⁸ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 47.

Η Εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 2 μέτρα τα οποία στην αρχή, στην 2^η επανάληψη της εισαγωγής και στο τέλος του τραγουδιού επαναλαμβάνονται δύο φορές, δηλαδή η μελωδία της εισαγωγής παίζεται με επανάληψη αυτών των μέτρων στην αρχή, στη δεύτερη επανάληψη και στο τέλος του τραγουδιού.

Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α (τραγουδι, 4 μέτρα), Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α' (είναι τα 2 πρώτα μέτρα του θέματος Α) Γέφυρα Α (είναι τα δύο πρώτα μέτρα της εισαγωγής). Το θέμα Α' και η Γέφυρα Α επαναλαμβάνονται 6 φορές και στο τέλος επαναλαμβάνεται το θέμα Β και η Εισαγωγή.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή

The musical score is presented in two systems. The first system consists of three staves: Μουσζούκι (top), Φωνή (middle), and Λαϊκή κιθάρα (bottom). The second system consists of three staves: Μπούζ (top), Φωνή (middle), and Λ. κίθ. (bottom). The music is in 2/4 time and includes labels for 'Εισαγωγή', 'Φράση α', and 'Φράση ατελούς κατάληξης' (or 'Φράση τελικής κατάληξης' in the second system). The notation includes treble clefs, a key signature of one flat, and various rhythmic values.

Η είσοδος της μελωδίας γίνεται από την 2^η βαθμίδα, (M1b), του 5χόρδου Κιουρντί στο οποίο αναπτύσσεται και η κύρια μελωδία της εισαγωγής.

Στο 1^ο μέτρο η μελωδία κάνει στάση στην 5^η βαθμίδα του 5χόρδου κάνοντας πήδημα από την τονική (Ρε).

Στο 2^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα ίδια πρότυπα του πρώτου, με την διαφορά ότι αντί για το πήδημα στην 5^η βαθμίδα, η μελωδία κάνει στάση για να καταλήξει η φράση στην τονική (Ρε).

Στην ουσία το μελωδικό υλικό είναι ίδιο και η όποια διαφοροποίηση έχει να κάνει με την πτώση. Έχουμε δηλαδή ένα μελωδικό ανάπτυγμα στο πρότυπο της ερώτησης-απάντησης με το πρώτο μέτρο να είναι η ερώτηση και το δεύτερο η απάντηση⁶⁹.

Θέμα Α

5 Θέμα Α Ατελής κατάληξη στην 5η

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Με την φε τη νή πλη μμή ρα βρε

6 Τελική κατάληξη στην τονική

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Ο ρη και βου να ε πή ρα α

Στο κομμάτι μέσα, δηλαδή στο θέμα Α, η μελωδία εξελίσσεται στο 5χορδο Κιουρντί όπου ανήκει το κομμάτι.

Η μελωδία ανοίγει με την 3^η βαθμίδα του 5χόρδου, δηλαδή τη Φα. Στο 5^ο μέτρο η μελωδία κινείται ανοδικά μέχρι την 5^η βαθμίδα (Λα) του 5χόρδου και στην συνέχεια κατεβαίνει μέχρι την τονική (Ρε). Σε εκείνο το σημείο η μελωδία κάνει πήδημα στην 5^η και στάση για να τελειώσει η πρώτη φράση του θέματος Α.

Στο 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται πάλι κατά τα πρότυπα του 5^{ου} μέτρου, με την διαφορά ότι αντί για το πήδημα που κάνει στην 5^η βαθμίδα, παραμένει στην τονική όπου και κάνει στάση στην τονική (Ρε) για να καταλήξει και η δεύτερη φράση του Θέματος Α.

⁶⁹ Στην λόγια δυτική μουσική και ιδιαίτερα στην μορφολογική ανάλυση, το μελωδικό αυτό δίπολο ονομάζεται ερώτηση - απάντηση. Βλ. σχετικά Graig Wriht, *Listening to Western Music*, Schirmer, Boston 2011, σελ. 157.

Θέμα Α΄

Μπούζ.
Φωνή
Λ. κίθ.

Εί δα μά να να φω νά ζει βρε

Μπούζ.
Φωνή
Λ. κίθ.

και βα ριά να' να στε νά ζει ει'

Στο 7^ο και 8^ο μέτρο η μελωδία επαναλαμβάνεται αυτούσια όπως είναι στο 5^ο και 6^ο μέτρο.

Αρμονική συνοδεία:

Η κιθάρα συνοδεύει με ισοκράτημα. Χρήση της I^{ης} με μπάσα. Πιθανότατα η κιθάρα έχει αλλάξει το κούρδισμά της. Η μπάσα Μι χορδή έχει κουρδιστεί σε Ρε. Έτσι η κιθάρα παίζει την τονική και την Πέμπτη της συγχορδίας. Δηλαδή 1^η Ρε και 5^η Λα.

Παρατηρήσεις:

Στην μελωδία η 2^η βαθμίδα παραμένει αμετακίνητος φθόγγος. Όσον αφορά την αρμονική συγκρότηση παρατηρούμε πως κυριαρχεί ο τύπος συνοδείας με ντουζένια, είτε με χρήση της βαθμίδας της τονικής (Ρε) είτε με χρήση της 5ης (Λα).

4.2.2 Ψηλά την χτίζεις τη φωλιά

Τίτλος κομματιού: Ψηλά την χτίζεις τη φωλιά

Τραγούδι: Μάρκος Βαμβακάρης

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα

Εταιρεία δίσκου: Odeon Ελλάδος⁷⁰

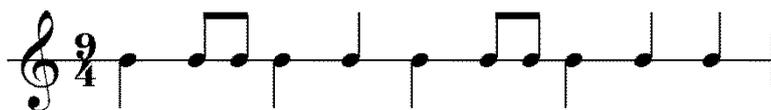
Αριθμός Δίσκου: GA 7238⁷¹

Αριθμός Μήτρας: GO-3391⁷²

Έτος ηχογράφησης: 1940

Διάρκεια: 03:06

Μέτρο: 9/4

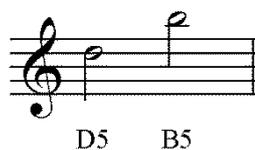
Στον κατάλογο του Μανιάτη το χαρακτηρίζει ως Ζεϊμπέκικο⁷³ στην πραγματικότητα πρόκειται για παλιό ή μονό ζεϊμπέκικο⁷⁴.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ \cong 90

Τονικότητα: Αρχική από Μι, καταγραφή από Ρε

Δρόμος: Κιουρντί

Έκταση μελωδίας:

⁷⁰ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 327, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁷¹ Αυτόθι, σελ. 327, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁷² Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 327.

⁷³ Αυτόθι σελ. 327.

⁷⁴ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO. Αθήνα 2006, σελ. 47.

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	4 μέτρα, τα οποία χωρίζονται σε δύο φράσεις.
Θέμα Α	6 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Κιουρντί.

Η εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 4 μέτρα τα οποία χωρίζονται σε δύο φράσεις.

Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α (τραγουδί, 6 μέτρα). Η Εισαγωγή και το θέμα Α επαναλαμβάνονται 2 φορές και στο τέλος επαναλαμβάνεται η Εισαγωγή.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή 1

The musical score for the first introduction is presented in two systems. Each system consists of three staves: Mπουζούκι (top), Φωνή (middle), and Λαϊκή κιθάρα (bottom). The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4. The first system is labeled 'Εισαγωγή 1'. The Mπουζούκι staff shows a melodic line with a bracket labeled 'Εισαγωγή' covering the first four measures, which are further divided into two phrases labeled 'Φράση α'. The fifth measure is circled and labeled 'Στάση στην 5η'. The Φωνή staff is empty. The Λαϊκή κιθάρα staff shows a rhythmic accompaniment. The second system is identical to the first but with a '2' above the first measure of the Mπουζούκι staff and a label 'Στάση στην 1η τονική' above the fifth measure.

Η είσοδος της μελωδίας γίνεται από την 4^η βαθμίδα (Σολ). Η κίνηση της μελωδίας γίνεται στο 5^ο Κιουρντί. Έτσι η μελωδία κινείται από την 4^η βαθμίδα (Σολ) στην 3^η βαθμίδα (Φα) και κάνοντας πήδημα από την 5^η (Λα) στην 3^η (Φα) καταλήγει να κάνει στάση στην 5^η (Λα).

Στο δεύτερο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του πρώτου με την μόνη διαφορά στο τέλος του μέτρου η μελωδία σταματάει στην τονική (Ρε). Στην ουσία το μελωδικό υλικό είναι ίδιο και η όποια διαφοροποίηση έχει να κάνει με την πτώση. Έχουμε δηλαδή ένα μελωδικό ανάπτυγμα στο πρότυπο της ερώτησης-απάντησης με το πρώτο μέτρο να είναι η ερώτηση και το δεύτερο η απάντηση.

Η δεύτερη βαθμίδα παραμένει ως αμετακίνητος φθόγγος σε απόσταση ημιτονίου από την τονική (Ρε).

Εισαγωγή 2

The image shows two systems of musical notation for 'Εισαγωγή 2'. Each system consists of three staves: Mπουζ. (Mandolin), Φωνή (Voice), and Λ. κιθ. (Lute). The first system starts at measure 3 and the second at measure 4. Both systems feature a melodic line with a 'Φράση β' (Phrase beta) and a 'Στάση' (rest) on the 5th degree (Λα) and the 1st degree (Ρε) respectively.

Στο 3^ο και 4^ο μέτρο βαθμίδα εισαγωγής της μελωδίας είναι η 3^η βαθμίδα (Φα).

Στο 3^ο μέτρο η μελωδία κινείται στο 5^ο Κιουρντί κάνοντας στάση στην 5^η (Λα), και στην συνέχεια στο 4^ο μέτρο με το ανάπτυγμα της ερώτησης-απάντησης καταλήγει στην τονική (Ρε).

Η 2^η βαθμίδα, όπως παρατηρείται σε αυτήν την περίπτωση, είναι αμετακίνητος φθόγγος σε απόσταση ημιτονίου από την τονική.

Θέμα Α

5^ο Θέμα Α Φράση κατάληξης στην 1η τονική

Μπουζ.

Φωνή
Ψη λά τα πα α α ρα θύ ύ ύ ρια σου

Λ. κιθ.

6^ο Επανάληψη του Θέματος Α' Φράση κατάληξης στην 1η τονική

Μπουζ.

Φωνή
και μα κρι ά ά ά κοι του ου ου ου νε

Λ. κιθ.

Στο 5^ο και 6^ο μέτρο η βαθμίδα εισαγωγής είναι η 5^η (Λα). Η μελωδία κινείται προς τα κάτω όπου και καταλήγει στην τονική (Ρε). Στο 6^ο μέτρο η μελωδία από το μπουζούκι εισάγεται από την τονική και, κάνοντας πήδημα στην 5^η, συνεχίζει κανονικά την μελωδική πορεία που αναφέραμε.

Η 2^η βαθμίδα βρίσκεται σε απόσταση ημιτονίου από την τονική.

7 Ατελής φράση στην 4η

Μπουζ.

Φωνή
κί'ο ταν με δού ού ού νε κί'ε έ έρ χου μαι

Λ. κιθ.

8 Τελική φράση στην 1η τονική

Μπουζ.

Φωνή
δί χως α έ έ έ ρα κλειού ού ού ού νε

Λ. κιθ.

Η μελωδία στο 7^ο και 8^ο μέτρο κινείται στο 5^ο Κιουρντί χρησιμοποιώντας και την 6^η βαθμίδα (Σιβ). Η 6^η βαθμίδα μπορεί να ερμηνευτεί είτε ως διαβατικός φθόγγος, είτε ως ποίκιλμα. Βέβαια μπορούμε να την χαρακτηρίσουμε και ως την 3^η βαθμίδα του μακάμ Μπουσελίκ που δημιουργείται από την 4^η βαθμίδα⁷⁵.

Στο 7^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την τονική (Ρε). Η μελωδία ανέρχεται στην 6^η βαθμίδα (Σιβ) και με καθοδική κίνηση κάνει ατελή κατάληξη στην 4^η βαθμίδα (Σολ).

Στο 8^ο μέτρο έχουμε εισαγωγή της μελωδίας από την 4^η όπου ανέρχεται ως την 6^η βαθμίδα (Σιβ) και με καθοδική κίνηση κάνει φράση κατάληξης στην τονική (Ρε).

Το 9^ο και το 10^ο μέτρο είναι η επανάληψη των προηγούμενων δύο μέτρων, δηλαδή του 7^{ου} και του 8^{ου} μέτρου.

Αρμονική συνοδεία:

Η κιθάρα κρατάει ισοκράτη. Χρήση της 1^{ης} και της 5^{ης} κάθε συγχορδίας. Οι νότες που ακούγονται είναι από την 1^η (Dm) Ρε και Λα, καθώς και από την 4^η (Gm) Σολ και Ρε αντίστοιχα.

⁷⁵ Βούλγαρης Ευγένιος, *Το Αστικό λαϊκό τραγούδι στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου Σμυρναϊκά και Πειραιώτικα Ρεμπέτικα*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 51.

Παρατηρήσεις:

Από την πλευρά της εναρμόνισης γίνεται αναφορά στην I και στην IV βαθμίδα. Δηλαδή στην Dm και στην Gm. Η χρήση του ισοκρατηματικού τρόπου εναρμόνισης δεν μας επιτρέπει να χαρακτηρίσουμε με Ματζόρε ή Μινόρε την συγχορδία, λόγω του ότι παίζεται η 1^η και η 5^η κάθε συγχορδίας. Ωστόσο θεωρούμε ότι είναι Μινόρε εξ αιτίας του περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκεται η μελωδία.

Η 2^η βαθμίδα (Mib) βρίσκεται σε όλο το κομμάτι σε απόσταση ημιτονίου από την τονική.

4.3 Μινόρε

4.3.1 Αντιλαλούν οι φυλακές.

Τίτλος κομματιού: Αντιλαλούν οι φυλακές.

Τραγούδι: Μάρκος Βαμβακάρης

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα και μπαγλαμάς

Εταιρεία δίσκου: Odeon Ελλάδος⁷⁶

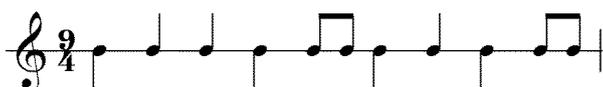
Αριθμός Δίσκου: GA-1918⁷⁷

Αριθμός Μήτρας: GO-2403⁷⁸

Έτος ηχογράφησης: 1935

Διάρκεια: 03:07

Μέτρο: 9/4

Στον κατάλογο του Μανιάτη χαρακτηρίζεται ως Καμηλιέριο⁷⁹ στην πραγματικότητα πρόκειται για απτάλικο μονό⁸⁰.

⁷⁶ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 315, Sealabs, (επίσκεψη στις 9/6/2015).

⁷⁷ Αυτόθι, σελ. 315, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs (επίσκεψη στις 9/6/2015).

⁷⁸ Αυτόθι, σελ. 315, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs (επίσκεψη στις 9/6/2015).

⁷⁹ Αυτόθι σελ. 208.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ ≅ 100

Τονικότητα: Αρχική από Μι, καταγραφή από Ρε.

Δρόμος: Μινόρε

Έκταση μελωδίας:

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Γέφυρα	2 μέτρα (είναι τα δύο πρώτα μέτρα της εισαγωγής)
Θέμα Β	2 μέτρα
Θέμα Γ	2 μέτρα
Θέμα Β	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Γέφυρα	2 μέτρα
Θέμα Β	2 μέτρα
Θέμα Γ	2 μέτρα
Θέμα Β	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Θέμα Γ	2 μέτρα
Θέμα Β	2 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Μινόρε.

Η εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 4 μέτρα. Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (4 μέτρα). Το θέμα Α (τραγούδι, 4 μέτρα), Γέφυρα (είναι τα δύο πρώτα μέτρα της εισαγωγής), θέμα Β (2μέτρα), θέμα Γ (2 μέτρα), και θέμα Β επαναλαμβάνονται 2 φορές και μετά παίζονται τα θέματα Α, Γ, Β και πάλι Α.

⁸⁰ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 48.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή

The musical score for the introduction is presented in two systems. The first system includes three staves: Bouzouki (Μπουζούκι), Voice (Φωνή), and Laika guitar (Λαϊκή κιθάρα). The Bouzouki staff shows a melodic line starting with a whole note C4, followed by quarter notes D4, E4, and F4, then a half note G4. The Voice staff is silent. The Laika guitar staff provides a harmonic accompaniment with chords. The second system, labeled '2', shows the continuation of the Bouzouki melody and guitar accompaniment. The Bouzouki staff continues with quarter notes G4, A4, B4, and C5, followed by quarter notes B4, A4, G4, and F4. The Voice staff remains silent. The guitar accompaniment continues with chords. Brackets above the Bouzouki staff in both systems indicate 'Εισαγωγή' (Introduction), 'Φράση α' (Phrase α), and 'Στάση στην 3η' (Pause at the 3rd). The second system is labeled 'Επανάληψη της Φράσης α και στάση στην 3η' (Repetition of Phrase α and pause at the 3rd).

Η μελωδία κινείται στο πρώτο 4χ του λαϊκού δρόμου Μινόρε ακουμπώντας και τον προσαγωγέα στο 2^ο μέτρο.

Η είσοδος της μελωδίας στο 1^ο μέτρο γίνεται από την 7^η βαθμίδα (Ντο), δηλαδή τον προσαγωγέα.

Η κίνηση της μελωδίας έχει ανοδική πορεία όπου και σταματάει κάνοντας στάση στην 3^η βαθμίδα (Φα) του δρόμου. Η 2^η βαθμίδα (Μι) από ότι διαπιστώνουμε βρίσκεται σε απόσταση τόνου από την τονική. Στο 2^ο μέτρο γίνεται επανάληψη του 1^{ου}.

The second system of the musical score includes three staves: Bouzouki (Μπουζ.), Voice (Φωνή), and Laika guitar (Λ. κιθ.). The Bouzouki staff shows a melodic line starting with a whole note C4, followed by quarter notes D4, E4, and F4, then a half note G4. The Voice staff is silent. The Laika guitar staff provides a harmonic accompaniment with chords. Brackets above the Bouzouki staff indicate 'Φράση β' (Phrase β) and 'Στάση στην 1η τονική' (Pause at the 1st tonic). The system is labeled '3' at the beginning.

4 Επανάληψη της Φράσης β και κατάληξη στην 1η τονική

Μπουζ.
Φωνή
Λ. κίθ.

Η μελωδία κινείται στο πρώτο 4χ Μινόρε ακουμπώντας πάλι τον προσαγωγέα.

Στο 3^ο και 4^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την 3^η βαθμίδα (Φα) έχοντας καθοδική πορεία, όπου και καταλήγει στη τονική. Η μόνη διαφορά βρίσκεται στο τέλος του 3^{ου} μέτρου, όπου η μελωδία ακουμπά τον προσαγωγέα για να κάνει άλμα στην 3^η βαθμίδα και να πραγματοποιηθεί η επανάληψη της φράσης του 3^{ου} μέτρου.

Η 2^η βαθμίδα (Μι) βρίσκεται ξανά σε απόσταση τόνου από την τονική.

Θέμα Α

5 Θέμα Α Φράση α και στάση στην 3η

Μπουζ.
Φωνή
Λ. κίθ.

Α ντι λα λούν οι φυ λα κες

6 Επανάληψη της Φράσης α

Μπουζ.
Φωνή
Λ. κίθ.

Α ντι λα λούν οι φυ λα κες

Στο 5^ο και 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 1^{ου} και 2^{ου} μέτρου.

7 Φράση β και στάση στην 1η τονική

Μπουζ.

Φωνή
α ντι — λα — λούν οι — φυ λα — κές

Λ. κίθ.

8 Επανάληψη της Φράσης β και στάση στην 1η τονική

Μπουζ.

Φωνή
το Μπού — ρτζ — και Γε — ντί κου — λές

Λ. κίθ.

Στο 7^ο και 8^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 3^{ου} και 4^{ου} μέτρου.

Γέφυρα

9 Φράση α

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

10 Επανάληψη της Φράσης α

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Στο 9^ο και 10^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 1^{ου} και 2^{ου} μέτρου.

Θέμα Β

11 Φράση β

Μπουζ.

Φωνή
α ντι — λα — λούν δυο — σύ ρμα — τα

Λ. κίθ.

12 Επανάληψη της Φράσης β

Μπουζ.

Φωνή
Συ γγρού — και — πα ρα — πή γμα — τα

Λ. κίθ.

Στο 11^ο και 12^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 3^{ου} και 4^{ου} μέτρου.

Θέμα Γ

13

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

14

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Στο 13^ο και στο 14^ο μέτρο η μελωδία κινείται σε όλο το φάσμα του λαϊκού δρόμου Μινόρε. Στην αρχή εκτελεί στο πάνω πεντάχορδο Μινόρε και εν συνεχεία στο κάτω για να κάνει στάση στην 3^η βαθμίδα.

Στο 13^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την 5^η βαθμίδα (Λα) κάνοντας ανοδική πορεία μέχρι την οκτάβα. Στην συνέχεια ακολουθεί καθοδική πορεία όπου ακουμπά την 2^η βαθμίδα (Μι) και καταλήγει στην 3^η βαθμίδα για να κάνει στάση.

Στο 14^ο μέτρο η μελωδία κινείται στα πρότυπα του 13^{ου} μέτρου.

Η 6^η βαθμίδα είναι μετακινούμενος φθόγγος μιας κι αυτό καθορίζεται από την κίνηση της μελωδίας. Στην άνοδο οξύνεται κατά ένα ημιτόνιο, ίσως σαν χρωματική κίνηση για να φτάσει στην τονική, ενώ στην κάθοδο χαμηλώνει κατά ένα ημιτόνιο.

Θέμα Β

15 Φράση β

Μπουζ. Φωνή Λ. κίθ.

16 Επανάληψη της Φράσης β

Μπουζ. Φωνή Λ. κίθ.

Στο 15^ο και 16^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 2^{ου} και 3^{ου} μέτρου.

Αρμονική συνοδεία:

Κάθετη εναρμόνιση. Χρήση της I Μινόρε και της III Ματζόρε. Δηλαδή Dm και F.

Παρατηρήσεις:

Η 2^η βαθμίδα είναι αμετακίνητος φθόγγος στην μελωδία του μπουζουκιού, ωστόσο στην φωνή παρατηρούμε πως η 2^η βαθμίδα στις καταληκτικές φράσης είναι

μετατοπισμένη και χαμηλωμένη αν όχι ένα ημιτόνιο μερικά κόμματα, δίνοντας την αίσθηση πως βρισκόμαστε στο άκουσμα του λαϊκού δρόμου Ουσάκ.

Επίσης όσον αφορά την 6^η βαθμίδα διαπιστώνουμε πως κατά την άνοδό της βρίσκεται σε απόσταση τόνου από την 5^η (Λα), ενώ κατά την κάθοδό της βρίσκεται σε απόσταση ημιτονίου από αυτήν. Κατά πάσα πιθανότητα χρωματική κίνηση από την 5^η βαθμίδα προς την 1^η βαθμίδα.

4.3.2 Δεν τον θέλω μάνα μου

Τίτλος κομματιού: Δεν τον θέλω μάνα μου

Τραγούδι: Σοφία Καρίβαλη και Μάρκος Βαμβακάρης⁸¹

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα και μπαγλαμάς

Εταιρεία δίσκου: Odeon Ελλάδος⁸²

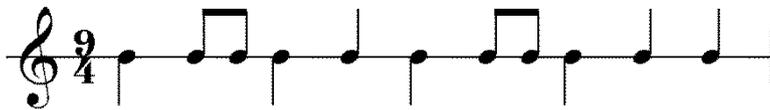
Αριθμός Δίσκου: GA-1985⁸³

Αριθμός Μήτρας: GO-2584⁸⁴

Έτος ηχογράφησης: 1936

Διάρκεια: 03:24

Μέτρο: 9/4

Στον κατάλογο του Μανιάτη χαρακτηρίζεται ως Καμηλιέτικο⁸⁵. Στην πραγματικότητα πρόκειται για παλιό ή μονό ζειμπέκινο⁸⁶.

⁸¹ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 317.

⁸² Αυτόθι, σελ. 317, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 9/6/2015).

⁸³ Αυτόθι, σελ. 317, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 9/6/2015)

⁸⁴ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 317.

⁸⁵ Αυτόθι σελ. 208.

⁸⁶ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 47.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ = 100

Τονικότητα: Αρχική από Σι, καταγραφή από Ρε

Δρόμος: Μινόρε

Έκταση μελωδίας:

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Μινόρε.

Η εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 4 μέτρα.

Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α (τραγούδι, 4 μέτρα). Η Εισαγωγή και το θέμα Α επαναλαμβάνονται 3 φορές και στο τέλος επαναλαμβάνεται η Εισαγωγή.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή

The musical score for the introduction consists of two systems. Each system has three staves: Bouzouki (Μπουζούκι), Voice (Φωνή), and Folk Guitar (Λαϊκή κιθάρα). The Bouzouki part is in 2/4 time and features a melodic line with a key signature of one flat. The first system is labeled with 'Εισαγωγή' (Introduction), 'Φράση α' (Phrase α), and 'Στάση στην 1η τονική' (Station in the 1st tonic). The second system is labeled with 'Επανάληψη Φράσης α' (Repetition of Phrase α) and 'Στάση στην τονική και πήδημα στην 4η' (Station in the tonic and leap to the 4th). The Voice and Folk Guitar parts provide harmonic support with simple accompaniment.

Στο 1^ο και στο 2^ο μέτρο η μελωδία κινείται στο πρώτο 4χ Μινόρε του δρόμου. Στο 1^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την βαθμίδα της τονικής (Ρε) ακολουθώντας ανοδική πορεία μέχρι την 4^η βαθμίδα (Σολ) και εν συνεχεία ακολουθεί καθοδική πορεία όπου ακουμπά την 7^η βαθμίδα (Ντο), δηλαδή τον προσαγωγέα για να καταλήξει στην τονική (Ρε). Το 2^ο μέτρο κινείται κατά τα πρότυπα του 1^{ου} μέτρου.

The third system of the musical score continues the Bouzouki part. It is labeled with 'Φράση β' (Phrase β) and 'Φράση που ακουμπά την 5η' (Phrase that touches the 5th). The Bouzouki part features a more complex melodic line with a key signature of one flat. The Voice and Folk Guitar parts continue to provide harmonic support with simple accompaniment.

Στο 3^ο και στο 4^ο μέτρο η κίνηση της μελωδίας πραγματοποιείται σε όλο το φάσμα του δρόμου. Δηλαδή, στην αρχή του μέτρου η μελωδία κινείται στο πάνω 5^η Μινόρε του δρόμου και εν συνεχεία κατεβαίνει στο κάτω 4^η Μινόρε.

Στο 3^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την 5^η βαθμίδα κάνοντας ανοδική πορεία μέχρι την οκτάβα και εν συνεχεία κινείται καθοδικά μέχρι την τονική (Ρε). Έπειτα, με ανοδική πορεία, κάνει φράση που ακουμπά την 5^η βαθμίδα (Λα).

Στο 4^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα ίδια πρότυπα του 5^{ου} μέτρου, με την διαφορά ότι στην καταληκτική φράση καταλήγει στην τονική (Ρε) με την χρήση της 5^{ης} δεσπόζουσας. Στην συνέχεια, στο επόμενο μέτρο, η μελωδία κάνει άλμα στην 4^η βαθμίδα.

Θέμα Α

Στο 5^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την 5^η βαθμίδα (Λα) κάνοντας ανοδική πορεία μέχρι την οκτάβα (Ρε) και εν συνεχεία καθοδική πορεία μέχρι την τονική. Έπειτα κινείται ανοδικά μέχρι την 5^η (Λα) κάνοντας άλμα στην 3^η (Φα) για την σύνδεσή της με το 6^ο μέτρο.

Στο 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 5^{ου} με μόνη διαφορά την κατάληξη, όπου εδώ γίνεται στην τονική και από εκεί με άλμα στην 4^η βαθμίδα (Σολ), συνεχίζει στο επόμενο μέτρο.

Δηλαδή και σε αυτήν την περίπτωση η κίνηση της μελωδίας γίνεται σε όλο το φάσμα του δρόμου. Στην αρχή του μέτρου η μελωδία κινείται στο πάνω 5χ Μινόρε του δρόμου και εν συνεχεία κατεβαίνει στο κάτω 4χ Μινόρε.

7

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

πά ρω ε κεί νον π'α γα πω στον Ά δη κ'αν με βά ά ά ά ά νεις δεν

8

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

τον ε θέ λω μά να μου ο τί και να μου κά νεις

Το 7^ο και το 8^ο μέτρο κινούνται κατά τα πρότυπα του 5^{ου} και 6^{ου} μέτρου σύμφωνα με το πρότυπο ερώτησης-απάντησης.

Αρμονική συνοδεία:

Εναρμόνιση με μπάσα. Χρήση της 1^{ης} και 5^{ης} της συγχορδίας. Το μπουζούκι μέσα στο κομμάτι παίζει την V^η ματζόρε της κλίμακας. Ωστόσο η κιθάρα παραμένει στην ίδια νοοτροπία συνοδείας. Μια παρατήρηση που γίνεται στην συνοδεία είναι πως η κιθάρα ενώ παίζει στο 1^ο μέρος του μέτρου την 1^η της συγχορδίας, σε κάποια σημεία παίζει την 1^η της 5^{ης}, δηλαδή σαν μπάσο στο 1ο μέρος του μέτρου εκτελείται το Λα. Έτσι λοιπόν η συνοδεία απαρτίζεται από τις Ρε και Λα. Ο μπαγλαμάς κρατάει ισοκράτη.

Παρατηρήσεις:

Στην παρατήρηση της 2^{ης} βαθμίδας (Μι) διαπιστώνουμε πως σε όλο το κομμάτι βρίσκεται σε απόσταση τόνου από την τονική. Δηλαδή στην ουσία έχουμε 4χ Μινόρε αντί για 4χ Ουσάκ. Ωστόσο στην παρατήρηση από την οπτική γωνία της φωνής η 2^η βαθμίδα (Μι) στις καταληκτικές φράσεις δέχεται κάποια αλλοίωση η οποία δεν έχει ακριβώς απόσταση ημιτονίου αλλά μερικά κόμματα, ίσως για να χρωματίσει την φράση. Δηλαδή η τονική έλκει την 2^η βαθμίδα για να γίνει κατάληξη πάνω σε αυτήν με ρόλο κύριας βαθμίδας του λαϊκού δρόμου Μινόρε.

Αυτή η παρατήρηση και η συμπεριφορά της 2^{ης} βαθμίδας (Μι) στην φωνή, ίσως γίνεται για το χρωμάτισμα της μελωδικής γραμμής. Επίσης θα μπορούσαμε να διατυπώσουμε το επιχείρημα πως γίνεται για να «μαλακώσει» την μελωδία στο τελείωμα της φράσης.

Η τεχνική αυτή βέβαια είναι κατά πολύ ευκολότερη στην επιτέλεση καθώς η φωνή μπορεί να αναπαράγει με μεγαλύτερη ευκολία πιο μαλακά διαστήματα μιας και σαν όργανο είναι ασυγκέραστο σε σχέση με τα μπουζούκια και τις κιθάρες που είναι καθαρά συγκερασμένα όργανα.

4.3.3 Μάνα με μαχαιρώσανε

Τίτλος κομματιού: Μάνα με μαχαιρώσανε

Τραγούδι: Μάρκος Βαμβακάρης

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα και μπαγλαμάς

Εταιρεία δίσκου: Odeon Ελλάδος⁸⁷

Αριθμός Δίσκου: GA-1987⁸⁸

Αριθμός Μήτρας: GO-2593⁸⁹

Έτος ηχογράφησης: 1936

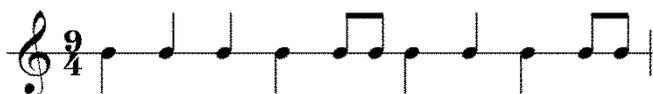
Διάρκεια: 03:20

Μέτρο: 9/4

⁸⁷ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 317, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁸⁸ Αυτόθι, σελ. 317, βλ. επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2015).

⁸⁹ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 317.

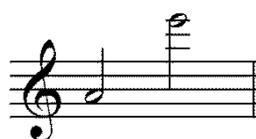
Στον κατάλογο του Μανιάτη χαρακτηρίζεται ως Καμηλιέτικο⁹⁰. Στην πραγματικότητα πρόκειται για απτάλικο μονό⁹¹.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ = 120

Τονικότητα: Αρχική από Σι, καταγραφή από Ρε

Δρόμος: Μινόρε

Έκταση μελωδίας:

A4 E6

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα, από τα οποία τα 2 τελευταία μέτρα είναι επανάληψη του 3 ^{ου} και 4 ^{ου} μέτρου.
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα, από τα οποία τα 2 τελευταία μέτρα είναι επανάληψη του 3 ^{ου} και 4 ^{ου} μέτρου.
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα, από τα οποία τα 2 τελευταία μέτρα είναι επανάληψη του 3 ^{ου} και 4 ^{ου} μέτρου.
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	6 μέτρα, από τα οποία τα 2 τελευταία μέτρα είναι επανάληψη του 3 ^{ου} και 4 ^{ου} μέτρου.
Εισαγωγή	4 μέτρα

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Μινόρε.

⁹⁰ Αυτόθι σελ. 208.

⁹¹ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 48.

Η εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 4 μέτρα.

Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α (τραγουδι, 6 μέτρα από τα οποία τα 2 τελευταία μέτρα είναι επανάληψη του 3^{ου} και 4^{ου} μέτρου.). Η Εισαγωγή και το θέμα Α επαναλαμβάνονται 3 φορές και στο τέλος επαναλαμβάνεται η Εισαγωγή.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή

The musical score is presented in two systems. The first system is for the Bouzouki (Μπουζούκι), Voice (Φωνή), and Folk Lute (Λαϊκή κιθάρα). The Bouzouki part starts with an introduction (Εισαγωγή) in the first measure, followed by a phrase (Φράση α) in the second measure, and concludes with a cadence in the first tonic (Κατάληξη στην 1η τονική) in the third and fourth measures. The Voice part is silent throughout. The Folk Lute part provides harmonic accompaniment. The second system is for the Bouzouki (Μπουζ.), Voice (Φωνή), and Folk Lute (Λ. κιθ.). It shows the repetition of the phrase (Επανάληψη της φράσης α μαζί με την κατάληξη στην τονική) in the second measure, with the Bouzouki part starting on the second measure. The Voice part remains silent, and the Folk Lute part continues with accompaniment.

Στο 1^ο και στο 2^ο μέτρο η μελωδία κινείται στο πάνω 4χ Μινόρε του λαϊκού δρόμου. Δηλαδή στο 4χ Μινόρε πάνω από την οκτάβα.

Η είσοδος της μελωδίας γίνεται από την οκτάβα της τονικής, δηλαδή το πάνω Ρε, με ανοδική κίνηση μέχρι την 4^η βαθμίδα (Σολ) του πάνω 4χ Μινόρε όπου στην συνέχεια κινείται προς τα κάτω κάνοντας κατάληξη στην (Ρε στην οκτάβα). Το 2^ο μέτρο είναι η επανάληψη του 1^{ου}.

3 Φράση β Ατελής κατάληξη στην 3η

Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

4 Φράση β' και τελική κατάληξη στην 1η τονική

Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

Στο 3^ο και στο 4^ο μέτρο η μελωδία κινείται σε όλο το φάσμα του λαϊκού δρόμου με καθοδική πορεία της μελωδίας προς την τονική (Ρε). Δηλαδή στο 4^ο Μινόρε από την τονική και στο 5^ο Μινόρε από την 4^η βαθμίδα.

Στο 3^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την 5^η βαθμίδα (Λα) όπου η μελωδία ανέρχεται στην οκτάβα και εν συνεχεία, με καθοδική πορεία κάνει ατελή κατάληξη στην 3^η βαθμίδα.

Στο 4^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 3^{ου} μέτρου. Η διαφορά έγκειται στο ότι στον 6^ο χρόνο του μέτρου η μελωδία κάνει άλμα από την 5^η βαθμίδα (Λα) προς τα κάτω στην τονική (Ρε), όπου με την χρήση του προσαγωγέα (Ντο) πραγματοποιείται τελική κατάληξη στην τονική (Ρε).

Θέμα Α

5 Θέμα Α Φράση α Κατάληξη στην 1η τονική

Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

Μά να μου με σκο τώ σα νε

6 Επανάληψη της φράσης α μαζί με την κατάληξη στην τονική

Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

δου μα χαι ριές μου δώ σα νε

Στο 5^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την οκτάβα της τονικής, κάνοντας ανοδική πορεία μέχρι την 4^η βαθμίδα του πάνω 4χ (Σολ) και εν συνεχεία καθοδική, καταλήγοντας στην τονική (Ρε στην οκτάβα).

Στο 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα ίδια πρότυπα του 5^{ου} μέτρου. Έχουμε δηλαδή επανάληψη του 5^{ου} μέτρου.

Ουσιαστικά στο 5^ο και στο 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα των δύο πρώτων μέτρων τις Εισαγωγής.

Θέμα Β

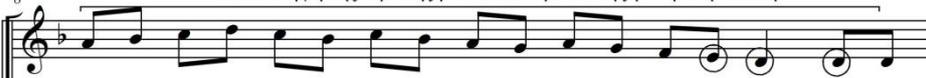
7 Θέμα Β Φράση β' με ατελής κατάληξη στην 3η

Μπουζ.

Φωνή αυ — τοί — που — με — ζη — λεύ — ου — νε

Λ. κιθ.

8 Επανάληψη της Φράσης β' και τελική κατάληξη στην 1η τονική

Μπουζ.

Φωνή και — το — κα — κό — μου — θέ — λου — νε

Λ. κιθ.

Στο 7^ο μέτρο η μελωδία κινείται από την 5^η (Λα) κάνοντας ανοδική πορεία μέχρι την οκτάβα και εν συνεχεία καθοδική κίνηση που ακουμπά την 2^η βαθμίδα (Μι) κάνοντας ατελή κατάληξη στην 3^η βαθμίδα (Φα).

Στο 8^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα ίδια πρότυπα του 7^{ου} με την διαφορά ότι στον 8^ο χρόνο του μέτρου η μελωδία κάνει στάση στην τονική όπου και καταλήγει.

Ουσιαστικά στο 7^ο και στο 8^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 3^{ου} και του 4^{ου} μέτρου.

Επανάληψη του θέματος Β

9 Επανάληψη του Θέματος Β

Μπουζ.

Φωνή αυ — τοί — που — με — ζη — λεύ — ου — νε

Λ. κιθ.

10

Μπουζ.

Φωνή

και το κα κό μου θέ λου νε

Λ. κιθ.

Στο 9^ο και 10^ο μέτρο έχουμε επανάληψη του 7^{ου} και 8^{ου} μέτρου.

Αρμονική συνοδεία:

Συνοδεία με μπάσα, μπασσογραμμή καθώς και κάθετη εναρμόνιση. Χρήση της I, με μπάσα, και της III με κάθετη εναρμόνιση. Στην καταληκτική φράση για επιστροφή από την III στην I χρησιμοποιεί από την 3^η μέχρι την 1^η τους φθόγγους του μινόρε δρόμου. Δηλαδή στα μπάσα παίζει Φα, Μι και Ρε (σαν μπασσογραμμή). Επομένως η συνοδεία απαρτίζεται από την Ρε με μπάσα, δηλαδή Ρε και Λα, την Φα ως κάθετη εναρμόνιση καθώς επίσης και στις καταληκτικές φράσεις την χρήση της μπασσογραμμής από την 3^η μέχρι την 1^η.

Παρατηρήσεις:

Η παρατήρηση της 2^{ης} βαθμίδας από την πλευρά του μπουζουκιού είναι πως η 2^η βαθμίδα είναι αμετακίνητος φθόγγος σε απόσταση τόνου από την τονική. Ωστόσο αν παρατηρήσουμε την μελωδία της φωνής διαπιστώνουμε πως η 2^η βαθμίδα έχει μια μικρή αλλοίωση προς τα κάτω. Ειδικότερα το φαινόμενο αυτό παρατηρείται στις φράσεις κατάληξης σαν έλξη της τονικής δίνοντας μας την αίσθηση του λαϊκού δρόμου Ουσάκ.

Στην συνοδεία ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός πως η εναρμόνιση που προτείνεται από τον εν λόγω παίχτη είναι η χρήση ισοκρατήματος, η κάθετη εναρμόνιση καθώς επίσης και η χρήση μπασσογραμμής για την φράση κατάληξης.

4.3.4 Τα δυο σου χέρια πήρανε

Τίτλος κομματιού: Τα δυο σου χέρια πήρανε

Τραγούδι: Μάρκος Βαμβακάρης και Απόστολος Χατζηχρήστος⁹²

Όργανα: Μπουζούκι, κιθάρα και μπαγλαμάς

Εταιρεία δίσκου: Parlophone Ελλάδος⁹³

Αριθμός Δίσκου: B-74018⁹⁴

Αριθμός Μήτρας: GO-3361⁹⁵

Έτος ηχογράφησης: 1939

Διάρκεια: 03:04

Μέτρο: 9/4

Στον κατάλογο του Μανιάτη χαρακτηρίζεται ως Καμηλιέριο⁹⁶. Στην πραγματικότητα πρόκειται για απτάλικο μονό⁹⁷.

Ταχύτητα εκτέλεσης: ♩ \cong 90

Τονικότητα: Αρχική από Σι, καταγραφή από Ρε

Δρόμος: Μινόρε μελωδικό⁹⁸

Έκταση μελωδίας:

⁹² Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006, σελ. 404.

⁹³ Αυτόθι, σελ. 404, βλέπε επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

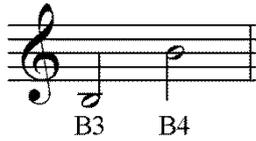
⁹⁴ Αυτόθι, σελ. 404, βλέπε επίσης <http://rebetiko.sealabs.net/display.php> στη βάση Sealabs, (επίσκεψη στις 09/03/2016).

⁹⁵ Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία...*, ο.π., σελ. 404.

⁹⁶ Αυτόθι σελ. 208.

⁹⁷ Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006, σελ. 48.

⁹⁸ Παππάς Πέτρος, *Ο Μάρκος Βαμβακάρης στην πρώτη περίοδο της Δισκογραφίας του (1932-1940)*, Πτυχιακή Εργασία στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ιούνιος 2009, σελ. 49.

Ανάλυση δομής κομματιού:

Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα
Θέμα Α	4 μέτρα
Εισαγωγή	4 μέτρα

Ανάλυση κομματιού:

Όπως αναφέραμε παραπάνω το κομμάτι διαστηματικά ανήκει στον λαϊκό δρόμο Μινόρε.

Η εισαγωγή αναπτύσσεται σαν μελωδία σε 4 μέτρα. Άρα η έκθεση εδώ μοιάζει να είναι: Εισαγωγή (4 μέτρα), θέμα Α (τραγουδί, 4 μέτρα). Η Εισαγωγή και το θέμα Α επαναλαμβάνονται 3 φορές και στο τέλος επαναλαμβάνεται η Εισαγωγή.

Παρακάτω παραθέτουμε την καταγραφή των επί μέρους τμημάτων του κομματιού. Ολόκληρη η καταγραφή του κομματιού δίνεται στο Κεφάλαιο 5.

Εισαγωγή

The musical score is divided into two systems. The first system is labeled 'Εισαγωγή' (Introduction) and contains three staves: 'Μπουζούκι' (Bouzouki), 'Φωνή' (Voice), and 'Λαϊκή κιθάρα' (Laika guitar). The Bouzouki staff has a melodic line with a fermata over the first measure, followed by a series of eighth notes. The Voice staff is empty. The Laika guitar staff has a bass line with chords and single notes. The second system is labeled '2' and contains three staves: 'Μπουζ.' (Bouzouki), 'Φωνή' (Voice), and 'Λ. κιθ.' (Laika guitar). The Bouzouki staff has a melodic line with a fermata over the first measure, followed by a series of eighth notes. The Voice staff is empty. The Laika guitar staff has a bass line with chords and single notes. Brackets above the Bouzouki staff in both systems indicate 'Φράση α' (Phrase A) and 'Φράση α' και κατάληξη στην 4η' (Phrase A and ending on the 4th).

Στο 1^ο και στο 2^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά βάση στο πάνω 5χ του λαϊκού δρόμου Μινόρε κάνοντας όμως χρήση και του κάτω 4χ Μινόρε.

Στο 1^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την 4^η βαθμίδα (Σολ) και κινείται γύρω από αυτήν ανεβαίνοντας μέχρι την 7^η (Ντο), που έχει ρόλο προσαγωγέα. Στη συνέχεια κατεβαίνει μέχρι την 3^η βαθμίδα (Φα) για να καταλήξει πάλι στην 4^η.

Στο 2^ο μέτρο η μελωδία κινείται με μικρές παραλλαγές κατά τα πρότυπα του 1^{ου} μέτρου.

The musical score consists of three staves: 'Μπουζ.' (Bouzouki), 'Φωνή' (Voice), and 'Λ. κιθ.' (Laika guitar). The Bouzouki staff has a melodic line with a fermata over the first measure, followed by a series of eighth notes. The Voice staff is empty. The Laika guitar staff has a bass line with chords and single notes. Brackets above the Bouzouki staff indicate 'Φράση β' (Phrase B) and 'Κατάληξη στην 5η δεσπόζουσα' (Ending on the 5th dominant).

Επανάληψη της Φράση β και καταληκτική φράση στην 1η τονική

Μπουζ.
Φωνή
Λ. κιθ.

Στο 3^ο μέτρο η μελωδία κινείται στο πάνω 5^χ Μινόρε του λαϊκού δρόμου, ενώ στο 4^ο κινείται, κατά τα ίδια πρότυπα του 3^{ου} μέτρου, με την διαφορά ότι στην καταληκτική φράση η μελωδία χρησιμοποιεί και το κάτω 4^χ Μινόρε για να καταλήξει στην τονική (Ρε).

Στο 3^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την 5^η βαθμίδα (Λα) κάνοντας πάλι κίνηση γύρω από αυτή ανεβαίνοντας μέχρι την οκτάβα και εν συνεχεία κατεβαίνοντας, μέχρι την 3^η βαθμίδα για να καταλήξει στην 5^η βαθμίδα (Λα).

Στο 4^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 3^{ου} μέτρου με μια διαφορά στην καταληκτική φράση όπου πραγματοποιεί κατάληξη στην τονική (Ρε).

Άλλη μια διαφοροποίηση παρατηρείται, από την πλευρά της εναρμόνισης, σε αυτή την περίπτωση, είναι στο 3^ο μέτρο. Εκεί ο εν λόγω παίχτης χρησιμοποιεί μπάσα για συνοδεία ενώ στο 4^ο μέτρο χρησιμοποιεί κάθετη εναρμόνιση. Η διαφοροποίηση αυτή γίνεται για λόγους, κατά πάσα πιθανότητα, αισθητικούς.

Θέμα Α

5 Θέμα Α Κατάληξη στην 5η δεσπόζουσα

Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

Τα δυο σου χέ ρα πή ρα νε

Μπουζ. Φωνή Λ. κιθ.

βε ργού λες και με δεί ρα νε

Στο 5^ο και 6^ο μέτρο η μελωδία κινείται σε όλο το φάσμα του λαϊκού δρόμου, δηλαδή η δομή που χρησιμοποιείται είναι ένα 4χ Μινόρε από την τονική (Ρε) και ένα 5χ Μινόρε από την 4^η βαθμίδα (Σολ).

Στο 5^ο μέτρο η μελωδία εισάγεται από την τονική (Ρε) ανεβαίνοντας μέχρι την 6^η βαθμίδα και στην συνέχεια κάνοντας καθοδική κίνηση καταλήγει στην 5^η βαθμίδα (Λα).

Στο 6^ο μέτρο έχουμε την επανάληψη του 5^{ου} μέτρου.

Στην ουσία το μελωδικό υλικό είναι ίδιο και η όποια διαφοροποίηση έχει να κάνει με την πτώση. Έχουμε δηλαδή ένα μελωδικό ανάπτυγμα στο πρότυπο της ερώτησης-απάντησης με το πρώτο μέτρο να είναι η ερώτηση και το δεύτερο η απάντηση.

7 Κατάληξη στην 5η δεσπόζουσα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

βε ργού λες και με δει ρα νε

8 Κατάληξη στην 1η τονική

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

τα δυο σου χε ρια πη ρα νε

Στο 7^ο μέτρο η μελωδία κινείται στο πάνω 5χ Μινόρε, δηλαδή από την 4^η βαθμίδα (Σολ) μέχρι την οκτάβα. Στο 8^ο μέτρο ξεκινάει από το πάνω 5χ Μινόρε και χρησιμοποιώντας το κάτω 4χ Μινόρε, δηλαδή από την τονική (Ρε) μέχρι την 4^η βαθμίδα, πραγματοποιεί κατάληξη.

Η είσοδος της μελωδίας στο 7^ο μέτρο γίνεται από την 5^η βαθμίδα (Λα) όπου κινείται ανοδικά μέχρι την οκτάβα και στην συνέχεια κατεβαίνει μέχρι την 3^η βαθμίδα (Φα) για να κάνει κατάληξη στην 5^η βαθμίδα (Λα).

Στο 8^ο μέτρο η μελωδία κινείται κατά τα πρότυπα του 7^{ου} μέτρου με την διαφορά στην καταληκτική φράση. Εδώ η μελωδία κινείται προς τα κάτω κάνοντας τελική κατάληξη στην τονική (Ρε).

Αρμονική συνοδεία:

Κάθετη εναρμόνιση με μπασογραμμές. Χρήση της I και της IV συγχορδίας. Δηλαδή της Dm και Gm. Τα μπάσα που χρησιμοποιεί ξεκινούν από την 5^η του δρόμου και φτάνει μέχρι την οκτάβα, ενώ στην συνέχεια επιστρέφει στην βάση και ξαναπέφτει στην 5^η σαν τελευταίο μπάσο για την συνέχιση της εναρμόνισης. Η μπασογραμμή αυτή χρησιμοποιείται ως φράση κατάληξης, αφού δανείζεται την μελωδική κίνηση του μπουζουκιού.

Παρατηρήσεις:

Παρατηρώντας την 2^η βαθμίδα διαπιστώνουμε πως στην μελωδία του μπουζουκιού μένει σε απόσταση τόνου από την τονική. Εμφανίζεται επομένως μινόρε 4χορδο. Παρατηρώντας την μελωδία της φωνής, μπορούμε να πούμε πως η 2^η βαθμίδα κατά την κάθοδο της, όταν δηλαδή η μελωδία κινείται προς τα κάτω, ελαττώνεται κατά μερικά κόμματα. Δηλαδή η φωνή ρίχνει την 2^η βαθμίδα μαλακώνοντας την μελωδία.

Πέμπτο Κεφάλαιο

5 Πλήρεις μουσικές καταγραφές

Αγαπώ τα μαύρα μάτια Μάρκος Βαμβακάρης

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Αύγουστος 2015

Αγαλό τα μαύρα μάτια

2

4

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

5

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Α α γα α πό ώ ώ τα μα α αό ρα μά τια

6

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

που για λί ί ί ζουν σα αν δια α μά ντια

7

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

που για λί ί ί ζουν σα αν δια α μά ντια

8

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

α γα πό ώ ώ τα μα αό ρα α μά τια

9

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Αγαπώ τα μαύρα μάτια

4

10

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

The musical score consists of three staves. The top staff is for the Bouzouki (Μπουζ.), the middle for the Voice (Φωνή), and the bottom for the Lyra guitar (Λ. κιθ.). The Bouzouki part starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat), featuring a melodic line with eighth and sixteenth notes. The Voice part is currently silent, indicated by a horizontal line. The Lyra guitar part uses a bass clef and provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

Αγαπώ τις μαυρομάτες,
κι όλες τις γαλανομάτες.

Χήρες κι αρραβωνιασμένες,
λεύτερες και παντρεμένες.

Καστανές ξανθομαλλούσες,
ομορφιές ξανθειές και ρούσες,

Όλες θα τις αγαπήσω,
κι ύστερα ας ξεψυχήσω.

Τέτοια ζωή με βάσανα

Μάρκος Βαμβακάρης

Κλαρίνο

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Σεπτέμβριος 2015

Τέτοια ζωή με βάσανα

2

3

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

4

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

5

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Κα θέ βρα δά κι ι μια α α φω τιά

6

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

το στή ή θος ος μου φου ντώ ώ ώ ώ νει

Τέτοια ζωή με βάσανα

4

7

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

κ'α διά κο πα α α με τρι ι ι γυ ρνούν

8

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

πι κρες κα α α η μοί οί οι και πό ό ό ό νοι

9

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

κ'α διά κο πα α α με τρι ι ι γυ ρνούν

10

Κλαρ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

πί κρες κα α α η μοί οί οί και πό ό ό ό νοι

Τέτοια ζωή με βάσανα, κανένας δεν την έχει,
να τρέχουνε τα μάτια μου, σαν τη βροχή που βρέχει,
να τρέχουνε τα μάτια μου, σαν τη βροχή που βρέχει.

Φαίνεται μας κόψανε, το άμοιρο κορμί μου
κι ο χάρος είν' στα πρόθυρα να πάρει τη ψυχή μου,
κι ο χάρος είν' στα πρόθυρα να πάρει τη ψυχή μου.

Η πλημμύρα

Μάρκος Βαμβακάρης

The image displays three systems of musical notation for the song "Η πλημμύρα" (The Flood) by Markos Vamvakaris. Each system consists of three staves: the top staff for the vocal line (labeled "Μουζούκι", "Μπούζ.", or "Μπούζ."), the middle staff for the voice (labeled "Φωνή"), and the bottom staff for the accompaniment (labeled "Λαϊκή κιθάρα" or "Λ. κίθ."). The music is written in a key signature of one flat (B-flat) and a 2/4 time signature. The first system is for the "Μουζούκι" part, the second for the "Μπούζ." part, and the third for another "Μπούζ." part. The vocal line in all systems is a whole rest, indicating that the lyrics are not provided. The accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and quarter notes. The first system has a fermata over the first measure of the vocal line. The second system has a fermata over the first measure of the vocal line and a second ending bracket over the last two measures. The third system has a fermata over the first measure of the vocal line and a third ending bracket over the last two measures.

Αύγουστος 2015

Η πλημμύρα

2

4

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

5

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Με την φε τη νή πλη μμύ ρα βρε

6

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Ό ρη και βου να ε πή ρα α

7

Μπούζ.

Φωνή

Εί δα μά να να φω νά ζει βρε

Λ. κίθ.

8

Μπούζ.

Φωνή

και βα ριά να' να στε νά ζει ει

Λ. κίθ.

9

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Η πλημμύρα

4

10

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

11

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

12

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

13

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Το μω ω ρό το μι κρό το παι δί μου ου

14

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

σώ σε ε μου το και πάρτ' τη ζω ή μου ου

15

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

16

Μπούζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Έπεσα για να το σώσω, βρε
 Κόντεψα να μη γλιτώσω
 Με παρέσυρε το ρέμα, βρε
 Μάνα μου δεν είναι ψέμα.

Μεσ' το ρέμα κολυμπούσα, βρε
 Να το σώσω δε(ν) μπορούσα
 Μόλις βγήκα στη στεριά
 Δυο παιδιά και μια γριά.

Σ' ένα δέντρ' ανεβασμένοι, βρε
 Εγλυτώσαν οι καημένοι.

Περιστέρι και Μοσχάτο, βρε
 Τα 'καν' όλα ανω κάτω.

Καμίνια και Αγια Σωτήρα, βρε
 Τα 'πνιξ' όλα η πλημμύρα.

Ψεύτικος ντουνιάς

Μάρκος Βαμβακάρης

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Ψεύ τι κος εί ναι ο ντου νιάς και ψεύ τι κη ζω ή μα ας

Απρίλιος 2015

Ψεύτικος ντουνιάς

2

4

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

ψεύ τι κος εί ναι ο ντου νιάς και ψεύ τι κη ζω ή μα ας α

5

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

φού στη μαύ— ρη γη θα μπει μια μέ ρα το κο ρμί ί ί ί ί ί μας α

6

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

φού στη μαύ— ρη γη θα μπει μια μέ ρα το κο ρμί ί ί ί ί μας

Όσοι και αν έχουνε λεφτά, τίποτα δεν αξίζουν
Θα 'ρθεί μια ξαφνική στιγμή, σαν το κερί να σβήσουν.

Αυτή την ψεύτικη ζωή, πρέπει να την χαρούμε
Πρέπει να την γλεντήσουμε, όπως και να την βρούμε.

Το χρήμα και την εμορφιά, ο Χάρος τα μαραίνει
Σ' αυτόν τον ψεύτικο ντουνιά, μόνο η κακία μένει.

Ψηλά τη χτίζεις τη φωλιά

Μάρκος Βαμβακάρης

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Αύγουστος 2015

Ψηλά τη χτίζεις τη φωλιά

2

4

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

5

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Ψη λά τα πα α α ρα θύ ύ ύ ρια σου

6

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

και μα κρι ά ά ά κοι του ου ου ου νε

7

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

κί'ο ταν με δού ού ού νε κί'έ έ έρ χου μαι

8

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

δί χως α έ έ έ ρα κλειού ού ού ού νε

9

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

κί'ο ταν με δού ού ού νε κί'έ έ έρ χου μαι

10

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

οί χως α έ έ έ ρα κλειού ού ού ού νε

11

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

The image shows a musical score for three instruments: Bouzouki (Μπουζ.), Voice (Φωνή), and Lyra (Λ. κιθ.). The score is divided into two systems, numbered 10 and 11. The key signature has one flat (B-flat). The Bouzouki part features a melodic line with eighth and sixteenth notes. The Voice part has lyrics in Greek. The Lyra part provides a harmonic accompaniment with a steady eighth-note rhythm.

Ψηλά τη χτίζεις τη φωλιά
 Και θα λυγίσει ο κλώνος
 Και θα σου φύγει το πουλί
 Και θα σου μείνει ο πόνος.

Βασιλικός στην γλάστρα σου,
 Φυτεύεις και ποτίζεις
 Εγώ δε θα περάσω πια,
 Γιατί με βασανίζεις.

Αντιλαλούν οι φυκαλές

Μάρκος Βαμβακάρης

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

Α ντι λα λούν οι φυ λα κες Α ντι λα λούν οι φυ λα κες

Αύγουστος 2015

Αντισταλούν οι φυκαλές

2

7

Μπουζ.

Φωνή

α ντι — λα — λούν οι — φυ λα — κές το Μπού — ρτζι — και Γε — ντί κου — λές

Λ. κίθ.

9

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κίθ.

11

Μπουζ.

Φωνή

α ντι — λα — λούν δυο — σύ ρμα — τα Συ γγρού — και — πα ρα — πή γμα — τα

Λ. κίθ.

Μπουζ. 13

Φωνή

Λ. κίθ.

Μπουζ. 15

Φωνή

Λ. κίθ.

Αν είσαι μάνα και πονείς
Έλα μια μέρα να με δεις.

Έλα πριν με δικάσουνε
Κλάψε να μ' απαλλάξουνε.

Το σκότος και η φυλακή
Είναι μεγάλο λακριντί.

Αντιλαλούν οι φυλακές
Το δύο και ο Γεντικουές.

Δεν τον θέλω μάνα μου

Μάρκος Βαμβακάρης

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Αύγουστος 2015

Δεν τον θέλω μάνα μου

2

4

Μπουζ.

Φωνή

Δ. κιθ.

Δεν

5

Μπουζ.

Φωνή

Δ. κιθ.

τον ε θε λω μά να μου ο τί και να μου κά ά ά ά νεις θα

6

Μπουζ.

Φωνή

Δ. κιθ.

πά ρω ε κεί νον π'α γα πό στον Ά δη κ'αν με βά νεις θα

7

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

πά ρω ε κεί νον π'α γα πω στον Ά δη κ'αν με βά ά ά ά ά νεις δεν

8

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

τον — ε θέ λω μά να μου ο τί και να μου κά νεις

The image shows a musical score for the song 'Δεν τον θέλω μάνα μου'. It consists of two systems of three staves each. The first system starts at measure 7 and the second at measure 8. Each system includes a Bouzouki (Μπουζ.), a vocal line (Φωνή), and a Lyra (Λ. κιθ.). The vocal line contains the lyrics in Greek. The Bouzouki and Lyra parts provide accompaniment. The score is written in a key with one flat (B-flat) and a common time signature.

Έχω μεράκι, έχω νταλγκά, έχω σεβντά και πόνο
 με την πληγή που μ' άνοιξες, μέρα και νύχτα λιώνω
 Έχω μεράκι, έχω νταλγκά, έχω σεβντά και πόνο

Δε θέλω αυτόν που θες εσύ, μάνα μου να μου δώσεις
 θα πάρω εκείνον π' αγαπώ, κι εσύ ας με σκοτώσεις
 Δε θέλω αυτόν που θες εσύ, μάνα μου να μου δώσεις

Σού τό 'πα μιά σου τό 'πα δυό, θά πάω νά βρώ τόν χάρο
 θά προτιμήσω θάνατο κι αυτόν δέν θά τόν πάρω
 Σού τό 'πα μιά σου τό 'πα δυό, θά πάω νά βρώ τόν χάρο

Μάνα με μαχαιρώσανε

Μάρκος Βαμβακάρης

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

2

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

3

Αύγουστος 2015

Μάνα με μαχαιρώσανε

2

4

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

5

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Μά να μου με σκοτώσανε

6

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

δυο μαχαίρες μου δώσανε

7

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

αυ — τοί — που — με — ζή — λεί — ου — νε

8

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

και — το — κα — κό — μου — θέ — λου — νε

9

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

αυ — τοί — που — με — ζή — λεί — ου — νε

Μάνα με μαχαιρώσανε

4

10

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

και — το — κα — κό — μου — θέ — λου — νε

Κλάψε με μάνα κλάψε με τώρα που θα πεθάνω
Και να 'ρχεσαι την Κυριακή στο τάφο μου από πάνω

Θέλω να 'ρχόσαστε και δυο εσύ κι ο αδερφός μου
Να κλαιτ' απαρηγόρητα το τσάμπα σκοτωμό μου

Τα δυο μικρά τα αδέρφια μου όταν θα μεγαλώσουν
Να πα να βρούνε το φονιά και να τότε σκοτώσουν

Τα δυο σου χέρια πήρανε

Μάρκος Βαμβακάρης

Μπουζούκι

Φωνή

Λαϊκή κιθάρα

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Αύγουστος 2015

2

4

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

5

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

Τα δυο σου χέ ρα πή ρα νε

6

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

βε ργού λες και με δεί ρα νε

7

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

8

Μπουζ.

Φωνή

Λ. κιθ.

βε ργού λες και με δει ρα νε

τα δυο σου χε ρια πη ρα νε

Με κάψαν τα φρυδάκια σου
και τα γλυκά ματάκια σου.

Έλα μαζί μικρούλα μου
να γειάνεις την καρδούλα μου.

Παλάτια θα σου χτίσω εγώ
να σ' έχω μέσα Μαριγώ.

Συμπεράσματα

Συμπεράσματα από τα κομμάτια συνολικά

Συνοψίζοντας λοιπόν τα κομμάτια της εργασίας βρίσκουμε πως στο εν λόγω ρεπερτόριο έχουμε τέσσερις διαφορετικές συνθέσεις ορχήστρας, τέσσερις διαφορετικούς τρόπους παιξίματος καθώς και πέντε διαφορετικούς τρόπους εναρμόνισης/χαρακτηρισμούς συγχορδιών

Έτσι λοιπόν αναφορικά οδηγούμαστε στα εξής συμπεράσματα:

Συνθέσεις ορχήστρας:

01. Μπουζούκι και κιθάρα
02. Μπουζούκι κιθάρα και μπαγλαμάς
03. Μπουζούκι κιθάρα και ζήλια και
04. Κλαρίνο, μπουζούκι και κιθάρα.

Τρόποι παιξίματος:

01. Μπάσα
02. Κάθετη εναρμόνιση
03. Κάθετη εναρμόνιση με μπασογραμμές και
04. Μπάσα, μπασογραμμές και κάθετη εναρμόνιση.

Εναρμόνιση και χαρακτηρισμός συγχορδιών:

01. Μόνο της Im
02. Χρήση της Im και της III
03. Χρήση της Im και IVm
04. Χρήση της Im και της VIIm καθώς και
05. Χρήση της Im, της III, της IVm, της V και της VIIm.

Από την πλευρά της παρατήρησης της μελωδίας ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι τρεις δρόμοι.

Στον λαϊκό δρόμο Ουσάκ παρατηρούμε τις εξής κινήσεις:

01. Η 2^η βαθμίδα είναι μετακινούμενος φθόγγος,
02. Την 6^η βαθμίδα σε ένα κομμάτι ως μετακινούμενο φθόγγο, κατά πάσα πιθανότητα μετατροπή του 5χόρδου Μινόρε σε 4χορδο Ουσάκ,
03. Σε ένα κομμάτι συναντάμε την 4^η αυξημένη, κατά πάσα πιθανότητα ως τρίλια

04. Την 7^η βαθμίδα να συμπεριφέρεται με χρωματικές κινήσεις, κατά πάσα πιθανότητα σαν έλξη της τονικής και

05. Σε ένα κομμάτι ενεργοποίηση του 5χορδου Ράστ κάτω από την βάση του λαϊκού δρόμου.

Στο Μακάμ Κιουρντί η παρατήρηση που γίνεται βρίσκεται στην 2^η βαθμίδα η οποία είναι αμετακίνητος φθόγγος και από πλευράς εναρμόνισης προτείνεται η χρήση της Im και της IVm.

Η κατηγορία των Μινόρε που θυμίζουν Ουσάκ. Το ενδιαφέρον βρίσκεται στην 2^η βαθμίδα. Ενώ το μπουζούκι αλλά και το περιβάλλον στο οποίο βρισκόμαστε είναι το μινόρε, η φωνή εξακολουθεί να ρίχνει την 2^η βαθμίδα σύμφωνα με την κίνηση της μελωδίας. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως είναι χρήση της φωνής για να χρωματίσει τις καταληκτικές φράσεις.

Τέλος ενδιαφέρον δείχνει η λιτότητα των εν λόγω παιχτών στην αντιμετώπιση της συνοδείας σ' αυτό το ρεπερτόριο. Η χρήση του ισοκρατήματος καθώς και οι μπασογραμμές τις οποίες υπάρχουν σαν περάσματα για την ενίσχυση της μελωδίας, μας προδίδει πως κρατούν κατά κάποιον τρόπο ένα μουσικό χαλί για την ανάδειξη της μελωδίας, όπου ένα μεγάλο μέρος αυτής της τεχνικής ξεκινάει από τον εν λόγο συνθέτη. Μέχρι περίπου το 1932 το ρεπερτόριο στο οποίο συναντάμε την κιθάρα είναι οι εστουδιαντίνες και κυρίως στο Σμυρναϊκό ρεπερτόριο⁹⁹. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, πιθανότατα, τον δανεισμό της ισοκρατηματικής συνοδείας από τον τρόπο παιξίματος του ουτιού¹⁰⁰. Αυτό σηματοδότησε μια καινούρια αισθητική κάνοντας την ως ένα ξεχωριστό είδος το οποίο μέσω της λιτότητας, μελωδικά αλλά και εναρμονιστικά, κατάφερε να μπει στην ελληνική δισκογραφία.

⁹⁹ Καλυβιώτης Αριστομένης, *Σμύρνη. Η μουσική ζωή 1900-1922. Η διασκέδαση, τα μουσικά καταστήματα, οι ηχογραφήσεις δίσκων*, Music Corner & Τήνελλα, Αθήνα 2002, σελ. 71, βλ. επίσης Κουνάδης, Παναγιώτης, *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρω από το ρεμπέτικο*. Τόμος Β', Κατάρι, Αθήνα 2002, σελ. 265-273, βλ. επίσης Ταππή Χριστίνα, *Το σαντούρι και η μουσική ζωή της Σμύρνης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι και το 1922*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής στο Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, Άρτα, Οκτώβριος 2008, σελ. 38-40.

¹⁰⁰ Κοκκώνης Γιώργος, "Alla-turca, alla-franca και καφέ αμάν", Αδημοσίευτη ανακοίνωση στο διεθνές συνέδριο *Το Οθωμανικό παρελθόν στο Βαλκανικό παρόν: Μουσική και Διαμεσολάβηση*, Φινλανδικό Ινστιτούτο Αθηνών, Τμήμα Τουρικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2010, σελ 9.

Βιβλιογραφία

01. Αγγελική Βέλλου-Κάιλ, *Μάρκος Βαμβακάρης Αυτοβιογραφία*, Παπαζήσης, Αθήνα 1978.
02. Ανδρονίκη Μυγδαλιά, *Διερευνώντας την δισκογραφία του μεταπολεμικού τραγουδιού: Η περίπτωση της Μαρινέλας*, Πτυχιακή εργασία στο τμήμα Λαϊκής και παραδοσιακής Μουσικής, Άρτα 2009.
03. Βλησίδης Κώστας, *Για μια βιβλιογραφία του ρεμπέτικου (1873-2001)*, Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2002.
04. Βλησίδης Κώστας, *Σπάνια κείμενα ρεμπέτικο (1929-1959)*, Εικοστού Πρώτου Αιώνα, Αθήνα 2006.
05. Βούλγαρης Ευγένιος, *Το Αστικό λαϊκό τραγούδι στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου Σμυρναϊκά και Πειραιώτικα Ρεμπέτικα*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006.
06. Βρουλάκης Λυκούργος, *Η διαδρομή του ρεμπέτικου τραγουδιού στον χρόνο*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
07. Γεωργιάδης Νέαρχος, *Ο Μάρκος όπως τον γνώρισα. Ο Βαμβακάρης από το Α ως το Ω*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2006.
08. Δαμιανάκος Στάθης, *Κοινωνιολογία του Ρεμπέτικου*, Πλέθρον, Αθήνα 2001.
09. Δαμιανάκος Στάθης, *Παράδοση ανταρσίας και λαϊκός πολιτισμός*, Πλέθρον, Αθήνα 1987.
10. Ελευθερίου Μάνος, *Μαύρα μάτια. Ο Μάρκος Βαμβακάρης και η συριανή κοινωνία στα χρόνια 1905-1920*, Μεταίχμιο, Αθήνα 2013.
11. Γεωργιάδης Νέαρχος, *Ρεμπέτικο και Πολιτική*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1993.
12. Καλυβιώτης Αριστομένης, *Σμύρνη. Η μουσική ζωή 1900-1922. Η διασκέδαση, τα μουσικά καταστήματα, οι ηχογραφήσεις δίσκων*, Music Corner & Τήνελλα, Αθήνα 2002.
13. Καραματσούκης Παντελής, *Ρεμπέτικο. Η φυσιογνωμία του και τα χαρακτηριστικά του*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
14. Κοκκώνης Γιώργος, "Alla-turca, alla-franca και καφέ αμάν", Αδημοσίευτη ανακοίνωση στο διεθνές συνέδριο *Το Οθωμανικό παρελθόν στο Βαλκανικό παρόν: Μουσική και Διαμεσολάβηση*, Φινλανδικό Ινστιτούτο Αθηνών, Τμήμα

- Τουρικικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών*, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2010.
15. Κουνάδης, Παναγιώτης, *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρο από το ρεμπέτικο*. Τόμος Α', Κατάρι, Αθήνα 2000.
 16. Κουνάδης, Παναγιώτης, *Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών, κείμενα γύρο από το ρεμπέτικο*. Τόμος Β', Κατάρι, Αθήνα 2002.
 17. Κουνάδης Παναγιώτης, *Μάρκος Βαμβακάρης 1905-1972 Εγώ μάγκας γεννήθηκα και μάγκας θα πεθάνω*, Κατάρι, Αθήνα 2005.
 18. Κουρούσης Σταύρος, *Από τον ταμπουρά στο μπουζούκι. Η Ιστορία και η εξέλιξη του μπουζουκιού και οι πρώτες ηχογραφήσεις (1926-1932)*, Orpheumphonograph, Αθήνα 2013.
 19. Μανιάτης Διονύσης, *Η εκ περάτων δισκογραφία γραμμοφώνου, έργα λαϊκών μας καλλιτεχνών*, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, 2006.
 20. Μπαγιόκας Γρηγόρης, *Το ρεμπέτικο στο δημόσιο λόγο της περιόδου 1931-40*, Διδακτορική διατριβή στο Πάνειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Ψυχολογίας, Αθήνα 2008.
 21. Μυστακίδης Δημήτρης, *Λαϊκή κιθάρα τροπικότητα και εναρμόνιση*, Πριγκηπέσσα, 2013.
 22. Παππός Πέτρος, *Ο Μάρκος Βαμβακάρης στην πρώτη περίοδο της Δισκογραφίας του (1932-1940)*, Πτυχιακή Εργασία στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Ιούνιος 2009.
 23. Παύλου Λευτέρης, *Το τουμπελέκι και οι ρυθμοί μέσα από τους χορούς, τα τραγούδια και τους οργανικούς σκοπούς*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, FAGOTTO, Αθήνα 2006.
 24. Πετρόπουλος Ηλίας, *Ρεμπετολογία*, Κέδρος, Αθήνα 1968.
 25. Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Α, Πλέθρον, Αθήνα 1988.
 26. Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Β, Πλέθρον, Αθήνα 1980.
 27. Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Γ, Πλέθρον, Αθήνα 1983.
 28. Σχορέλης Τάσος, *Ρεμπέτικη Ανθολογία*, Τόμος Δ, Πλέθρον, Αθήνα 1987.
 29. Ταππή Χριστίνα, *Το σαντούρι και η μουσική ζωή της Σμύρνης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα μέχρι και το 1922*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής στο Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, Άρτα, Οκτώβριος 2008.
 30. Τσιλιμίδης Μάνος, *Μάρκος Βαμβακάρης ο Άγιος μάγκας: Ο Στέλιος Βαμβακάρης για τον πατέρα του*, Κάκτος, Αθήνα 2005.

31. Τσολάκης Πέτρος, *Το προπολεμικό ηχογραφημένο έργο του Μάρκου Βαμβακάρη και η δισκογραφία*, Πτυχιακή εργασία στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής, 2007.
32. Χατζηπανταζής Θόδωρος, *Της Ασιάτιδος μούσης ερασταί... Η ακμή του αθηναϊκού καφέ αμάν στα χρόνια της βασιλείας του Γεώργιου Α΄*, Στιγμή, Αθήνα 1986.
33. Χριστοφιλάκης Γιώργος, *Μύθος Ρεμπέτικο Μάρκος Βαμβακάρης*, Εκδοτικές Επιχειρήσεις, Αθήνα 1997.
34. Sealabs, <http://rebetiko.sealabs.net/display.php>.
35. Suzanne Aulin, Peter Vejleskov, *Χασικλίδικα ρεμπέτικα, Museum Tusculanum Press*, University of Copenhagen 1991.
36. Gauntlett Στάθης, *Ρεμπέτικο τραγούδι Συμβολή στην επιστημονική του προσέγγιση*, Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2008.
37. Graig Wriht, *Listening to Western Music*, Schirmer, Boston 2011.